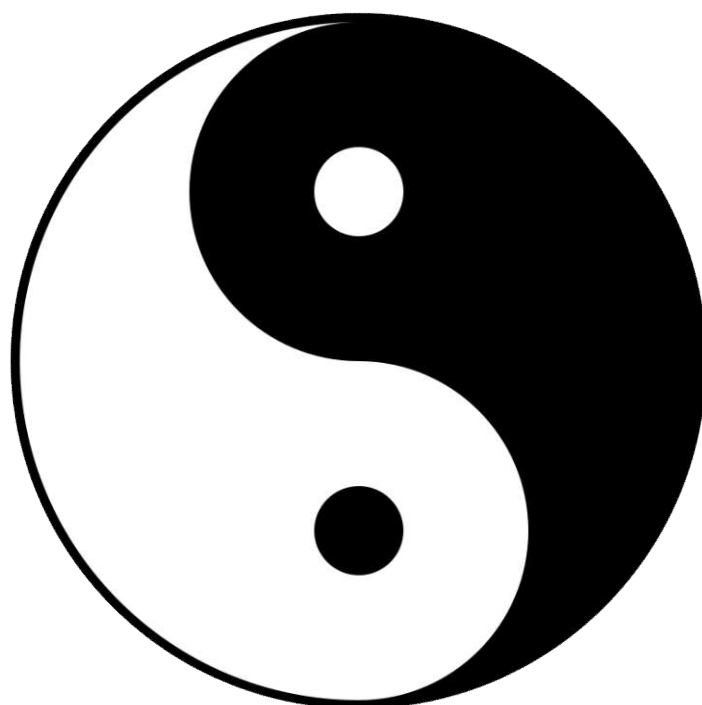

TRAKTÁT O PROBUZENÍ VÍRY V MAHÁJÁNU

Mahayana-Sraddhotpada Shastra

Ašvaghóša

Překlad bhikkhu Dhammadipa

Základní text,
určený pro sérii přednášek Ctihodného Dhammadipy
v pražském buddhistickém centru Lotus v 2-5 / 2014

www.dhammadipa.cz

OBSAH:

UCTÍVÁNÍ TŘÍ KLENOTŮ.....	5
UCTÍVÁNÍ TŘÍ KLENOTŮ	5
DŮVOD UCTÍVÁNÍ	5
UVEDENÍ TRAKTÁTU	5
1. ÚČEL SEPSÁNÍ TRAKTÁTU	6
ÚČEL SEPSÁNÍ TRAKTÁTU	6
OBJASNĚNÍ NUTNOSTI SEPSÁNÍ TRAKTÁTU	6
2. OBJASNĚNÍ VÝZNAMU MAHÁJÁNY	7
VŠEOBECNÉ OBJASNĚNÍ.....	7
OBJASNĚNÍ PRINCIPU	7
OBJASNĚNÍ VÝZNAMU MAHÁJÁNY.....	7
3. OBJASNĚNÍ PRINCIPU A VÝZNAMU MAHÁJÁNY	8
ODHALENÍ SPRÁVNÉHO VÝZNAMU	8
ASPEKT VĚDOMÍ VE SMYSLU TAKOVOSTI BEZ ROZLIŠENÍ (Z HLEDISKA NEJVYŠŠÍ PRAVDY).....	8
Uvedení tématu	8
Vysvětlení přirozenosti vědomí bez vlastností.....	8
Objasnění fenoménů ve smyslu jejich nevyjádřitelnosti.....	9
Odstranění pochybnosti.....	9
ASPEKT VĚDOMÍ VE SMYSLU TAKOVOSTI S ROZLIŠENÍM, Z HLEDISKA PRAVDY RELATIVNÍ (ROZLIŠENÍ NA ZÁKLADĚ PŮVODNÍHO VÝZNAMU TAKOVOSTI)	9
Uvedení tématu	9
Vědomí ve smyslu opravdové prázdnoty	9
Vědomí ve smyslu opravdové plnosti (neprázdnoty).....	10
ASPEKT VĚDOMÍ VE SMYSLU TAKOVOSTI JEŽ VZNIKÁ A ZANIKÁ	10
1. Probuzení, neprobuzení a jejich vztah	10
Probouzení	10
Aspekt probuzení – Všeobecné vysvětlení	10
Prvotní probouzení	11
Význam prvotního probouzení (shi jue)	11
Proces prvotního probouzení z hlediska konečného probouzení.	11
Analýza procesu prvotního probouzení	11
Původní probouzení.....	12
Původní probouzení z hlediska poskvrnění	12
Aspekt poznání, které rozlišuje čistotu	12
Aspekt nepochopitelné činnosti.....	12
Původní probouzení z hlediska čisté podstaty.....	13
Vlastnosti čisté přirozenosti původního probouzení.....	13
Neprobuzení.....	13
Všeobecné vysvětlení jeho podstaty	13
Vysvětlení specifických aspektů, nebo produktů stavu neprobuzení.....	14
Tři jemné aspekty, či vlastnosti (lakšana, xiang)	14

Šest hrubých aspektů	14
Vztah mezi probuzením a neprobuzením	15
Všeobecné vysvětlení	15
Vztah stejnosti	15
Vztah rozdílnosti	15
2. Příčiny existence ve stavu vznikání a zanikání (shen mie, sansára)	15
Všeobecné vysvětlení.....	15
Vysvětlení s rozlišením – pět myslí	16
Závěr - vše je pouhé vědomí.....	16
Šest druhů aktivního rozlišujícího vědomí (liu shi shen, šatvidžnanakája)	16
Na základě myslí se projeví šest druhů rozlišujícího vědomí.....	16
Hluboký význam souvislého vznikání	17
Zakalené stavy vědomí a návrat do čistoty.....	17
Komentář k výrazům v předešlé části výkladu	18
3. Vlastnosti existence v procesu vznikání a zanikání (sansára).....	19
Vysvětlení aspektů vědomí	19
Hrubý a jemný aspekt vědomí	19
Vysvětlení procesu vznikání a zanikání	19
Podstata vědomí nezaniká.....	19
Vysvětlení prosycování	20
Všeobecné vysvětlení procesu prosycování	20
Prosycování nevědomostí, jež vytváří nečistá jsoucná	20
Všeobecné vysvětlení	20
Prosycování sférou vnějších předmětů	20
Prosycování iluzorní myslí	20
Prosycování nevědomostí	21
Prosycování takovostí, jež vytváří čistá jsoucná	21
Všeobecné vysvětlení	21
Prosycování iluzorní myslí takovostí.....	21
Prosycování vlastnostmi vlastní podstaty	22
Prosycování používáním [vnějších prostředků].....	22
Specifické vnější příčiny.....	23
Nespecifické rovnoměrné vnější příčiny probuzení	23
Další rozdělení prosycování takovostí	23
Prosycování vědomí nečistými jsoucnými může mít konec, čistými nikoliv.....	24
Význam tří velikostí mahájány	24
Velikost podstaty takovosti	24
Velikost vlastních atributů takovosti	24
Vysvětlení	24
Velikost použití takovosti	25
Všeobecné vysvětlení	25
Vysvětlení s rozdělením.....	26
Vysvětlení rozdělení na základě schopností bytostí.....	26
Odstranění pochyb	27
Objasnění procesu vstupu do takovosti ze sansáry.....	27
ODSTRANĚNÍ ZHOUBNÉHO ULPÍVÁNÍ	28
Všeobecné vysvětlení	28

Vyvrácení představy existence podstaty v bytostech	28
Vyvrácení představy neměnné podstaty ve věcech	29
ROZLIŠENÍ STUPŇŮ CESTY BÓDHISATTVŮ K PROBUZENÍ	31
Všeobecné vysvětlení	31
Vyvstání probuzené mysli na základě dokonalé víry	31
Vlastnosti probuzené mysli na základě víry	32
Odstranění pochybnosti.....	32
Čtyři pomocné prostředky	32
Výhody neodvratného vyvstání probuzeného vědomí, bodhičitty	33
Otázka regrese	34
Vyvstání probuzené mysli na základě pochopení a jednání.....	34
Vyvstávání probuzeného vědomí na základě bezprostředního poznání těla pravdy	35
Vlastnosti probuzeného vědomí v tomto stadiu cesty.....	35
Odstranění pochyb.....	36
4. O VÍŘE A PRAXI.....	37
VŠEOBECNÉ VYSVĚTLENÍ	37
VYSVĚTLENÍ VÍRY.....	37
VYSVĚTLENÍ PRAXE BODHISATTVŮ	37
Praxe dávání	37
Praxe ctnosti.....	38
Praxe trpělivosti.....	38
Praxe úsilí	38
Praxe utišení a vhledu	39
Praxe sledování dvou aspektů.....	39
Pěstování utišení.....	39
Podmanění Máry a vnějších vlivů	40
Chvála koncentrace na takovost a její výhody.....	41
Vysvětlení meditace vhledu	42
Použití vhledu	42
Spojení praxe utišení a vhledu	42
Pomocný prostředek ku pěstování utišení a vhledu.....	43
5. POVZBUZENÍ K PRAXI UČENÍ TRAKTÁTU A JEJÍ UŽITEK	44
POVZBUZENÍ K PRAXI UČENÍ TRAKTÁTU.....	44
NEVÝHODY HANOBENÍ UČENÍ TRAKTÁTU	44
ZÁVĚR.....	44
PŘEDÁNÍ ZÁSLUH	45
BIBLIOGRAFIE.....	46

UCTÍVÁNÍ TŘÍ KLENOTŮ

UCTÍVÁNÍ TŘÍ KLENOTŮ

Zaprvé: Celým svým tělem a myslí se uchyluji pod ochranu [tří klenotů]. Klaním se [Buddhovi], ochránci světa, obdařenému velkým soucítěním, vševědoucímu a všudypřítomnému, tomu, který koná nejvznešenější činy ve všech [deseti] směrech.

Zadruhé: Klaním se *Dharmě*, která má charakter podstaty (*ti, dharmakája*) jeho těla (*shen, nirmánakája*). (*Dharma*) je oceánem takovostí věcí (*fa xing, sa. tathatá*), a pokladem nezměrných ctností.

Zatřetí: Uchyluji se pod ochranu společenství těch [Sangha], kteří ji skutečně pěstují.

DŮVOD UCTÍVÁNÍ

Kéž se [tímto uctíváním] bytosti zbaví všech pochyb a zanechají veškerého lpění, aby v nich vyvstala správná víra v mahájánu a kontinuita buddhovství (*buddhagotra, fo zhong*) setrvala bez přerušení.

UVEDENÍ TRAKTÁTU

Tato šástra pojednává o učení, které v nás může probudit kořen víry v mahájánu, a proto je třeba jej objasňovat. Výklad má pět částí:

- 1. kapitola:** Účel sepsání traktátu,
- 2. kapitola:** Souhrn jeho významu,
- 3. kapitola:** Vysvětlení,
- 4. kapitola:** Praxe víry,
- 5. kapitola:** Povzbuzení k praxi a její užitek.

1. ÚČEL SEPSÁNÍ TRAKTÁTU

ÚČEL SEPSÁNÍ TRAKTÁTU

Otázka: Jaké jsou důvody tohoto traktátu?

Odpověď: Existuje osm důvodů:

Zaprvé: Zbavení bytostí všech druhů utrpení a dosažení absolutního štěstí [*nirvány*]. Jméno, úctu a světský zisk nehledám.

Zadruhé: Poukázání na původní význam učení Tathágy, aby ho bytosti správně chápaly a přestaly žít v klamu.

Zatřetí: Setrvání bytostí jejichž kořeny dobra dozrály, v nezvratné víře v mahájánu.

Začtvrté: Podpora a povzbuzení bytostí s chabým základem dobra v pěstování víry v mahájánu.

Zapáté: Poukázání na prostředky, pomocí kterých se bytosti zbaví karmických překážek, aby dobře ochraňovaly svou mysl (*citta*), odstranily své poblouznění (*moha*) a pýchu (*mána*) a vymanily se tak z pasti bludu.

Zašesté: Vysvětlení praxe meditace utišení a vhledu (*samatha*, *vipassana*), aby se odstranily omyly v myslích světských bytostí a následovníků dvou nižších ján.

Zasedmé: Vysvětlení meditace soustředění, založené na rozpomínání se budhových cností, díky které se bytosti zrodí v přítomnosti buddhy a jejich vědomí neodvratně setrvá v pevné víře.

Zaosmé: Poukázání na prospěšnost [učení tohoto traktátu] a povzbuzení k praxi.

OBJASNĚNÍ NUTNOSTI SEPSÁNÍ TRAKTÁTU

Otázka: Proč je zapotřebí učení znovu objasňovat, když jej najdeme v sútrách?

Odpověď: Je pravdou, že toto učení se nachází v sútrách, ale protože se změnily lidé ve svých činech, i míra pro pochopení učení je jiná. To znamená, že když Tathágata ještě přebýval ve světě, schopnosti bytostí byly přirozeně bystré. Ten, kdo hlásal pravdu, byl dokonalý tělem, myslí i činem. Stačilo pak, aby svým perfektním hlasem přednesl učení jen jednou, a bylo srozumitelné širokému okruhu posluchačů – nebyla tedy potřeba traktátů. Poté co Tathágata odešel do nirvány,

existovaly některé bytosti, které díky svému vlastnímu úsilí poznaly pravdu na základě obšírného naslouchání svých učitelů.

Rovněž existovaly bytosti, které díky svému úsilí poznaly pravdu tím, že naslouchaly málo, ale porozuměly mnoho.

Jiné bytosti došly k poznání pravdy tím, že bez úsilí vlastního intelektu naslouchaly rozsáhlému vyprávění druhých.

Ty bytosti, kterým nevyhovoval takový výklad, hledaly, co je stručné a hluboké, co obsahuje málo slov a mnoho významů, a tím došly k poznání pravdy.

Účelem tohoto díla je obsáhnout nezměrný smysl hluboké pravdy Tathágotova učení. Proto bylo potřeba tento traktát sepsat.

2. OBJASNĚNÍ VÝZNAMU MAHÁJÁNY

VŠEOBECNÉ OBJASNĚNÍ

Důvody sepsání tohoto traktátu byly už vysvětleny a teď následuje souhrn významu traktátu. Všeobecně vzato, na mahájánu můžeme nahlížet z hlediska:

Zaprvé: principu (*fa, dharma*),

Zadruhé: významu (*yi*).

OBJASNĚNÍ PRINCIPU

Principem (*dharma*) je vědomí všech bytostí (*zhong shen xin, sattvacitta*). Toto vědomí obsahuje všechna jsoucna (*dharma*) jak světská, tak i nadsvětská. Význam mahájány se zjevuje právě na základě tohoto principu vědomí. Proč?

Protože vědomí bytostí ve svém skutečném aspektu opravdového jsoucna (*zheng ru, tathatá or bhútárthatá*) přímo ukazuje všeobecnou podstatu mahájány (*ti, samanjakája*),

zatímco v aspektu (*lakšana, xiang*) vznikání a zanikání – na základě příčin a následků (*udayavyayahetupratyaya, sheng mie yin yuan*), může poukázat její vlastní, konkrétní podstatu (*ze ti, višesakája*), a její vlastnosti či atributy (*lakšana*) a použití (*krijá*).

OBJASNĚNÍ VÝZNAMU MAHÁJÁNY

Mahájána (jako princip, *dharma, fa*) má tři významy (*artha, yi*). Jaké tři?

Zaprvé: mahájána má velkou podstatu, protože v ní všechna jsoucna jsou rovná s *takovostí (tathatá)*, jsou bez rozdílů (*samatá, pin deng*), tzn. nepřibývají a ani neubývají.

Zadruhé: mahájána má velké vlastnosti (*lakšana, xiang*), protože lúno tatháगतů je přirozeně obdařeno nezměrnými ctnostmi.

Zatřetí: mahájána má velké využití (*krijá, yong*) protože může nechat vyvstat všechny prospěšné podmínky, z nichž vykvétou vznešené plody (*hétuphala*) – fenomenální (*laukika*) i transcendentální (*lokuttara*).

Termín velký vůz vyplývá ze smyslu, že všichni buddhové ho používají, a bódhisatvové, kteří dosáhnou stavu Tathagáta do něho nastupují na základě jejich učení.

3. OBJASNĚNÍ PRINCIPU A VÝZNAMU MAHÁJÁNY

Objasnil jsem už osnovu významu díla a teď podám jeho vysvětlení, které má tři části. Jaké tři?

Zaprvé: Odhalení správného významu,

Zadruhé: Zamítnutí zhoubného lpění a

Zatřetí: Rozlišení různých aspirací (*adhjášaja, fa qu*) na cestě k probuzení.

ODHALENÍ SPRÁVNÉHO VÝZNAMU

Na základě [mahájánového] principu jednoho [všeobsahujícího] vědomí (*ékačittadharmā, yi xin fa*) existují dva aspekty (*parjāja, men*) vědomí. Jaké dva?

Zaprvé: Aspekt vědomí ve smyslu takovosti – opravdovosti všech jevů (*xin zhen ru men*).

Zadruhé: Aspekt vědomí, jež [iluzorně] vzniká a zaniká [na základě příčin a podmínek] (*xin shen mie men*).

Každý z těchto aspektů zahrnuje všechna jsoucna (*dharma, fa*), protože oba aspekty jsou od sebe neoddělitelné.

ASPEKT VĚDOMÍ VE SMYSLU TAKOVOSTI BEZ ROZLIŠENÍ (Z HLEDISKA NEJVYŠŠÍ PRAVDY)

Uvedení tématu

Vědomí ve smyslu takovosti je jedna sféra skutečnosti (*ékadharmadhātu, yi fa jie*), jedna esence obsahující všechny složky (*zong xiang fa men di, sámānjalakṣanaparjājasvabhāva*), protože přirozenost vědomí (*čittasvabhāva, xin xing*) je prostá vznikání a zanikání.

Vysvětlení přirozenosti vědomí bez vlastností

Rozlišování všech jsoucnen se děje pouze na základě iluzorních představ (*wang nian, vikalpa*). Když ale zanecháme [rozlišujícího] myšlení (*čittavikalpa, xin nian*), zaniknou tím i všechny vlastnosti sféry předmětů (*gočāralakṣana, jing jie xiang*). Právě proto jsou všechna jsoucna (*dharma*) od samého začátku prostá veškeré konceptualizace (*vyavahāralakṣana, yan shuo xiang*) beze jmen a myšlenkového chápání znaků předmětů (*čittapratjālakṣana, xin yuan xiang*). V konečném pochopení jsou stejné, beze změny a nezničitelné. Jsou pouze jedno vědomí (*ékačitta, yi xin*) a proto se nazývají takovostí, skutečnou povahou věcí.

Objasnění fenoménů ve smyslu jejich nevyjádřitelnosti

Vše, co je vyjádřitelné slovy, jsou pouze prázdná jména bez skutečnosti. Pouhými iluzorními představami je [skutečnost] nedosažitelná. Vždyť když se řekne takovost, míní se tím též to, co je bez atributů (*lakšana, xiang*).

To znamená, že (*takovost, bhútárthatá, zhen ru*) se jeví jako hranice všeho, co je objasnitelné slovy. A tak používáme slova k zanechání slov.

Ale podstaty takovosti se nemůžeme zbavit, protože všechna jsoucna jsou bez výjimky skutečná (*bhúta, zhen*). Takovost není též něčím, co se dá pevně určit, protože všechna jsoucna jsou tak, jak jsou (*tathatá, ru*).

Je třeba uznat, že všechna jsoucna jsou nevysvětlitelná a nemyslitelná a proto se nazývají *takovostí* (*tathatá, zhen ru*).

Odstranění pochybnosti

Otázka: Jestliže toto je význam takovosti, jak se pak bytosti dostanou s ní do souladu (*anuloma, sui shun*), a jak do ní mohou proniknout (*avatára, de ru*).

Odpověď: Bytosti budou v souladu s takovostí, když uznají, že přestože mluví o jsoucnech, ve skutečnosti neexistuje ani ten, kdo mluví, ani to, o čem se mluvit dá a že ačkoli si fenomény poznání v mysli vybavují, neexistuje ani ten, kdo si je vybavuje, ani to, co se dá vybavit. Když pak opustí veškeré vybavování v mysli, to se nazývá proniknutím do takovosti.

ASPEKT VĚDOMÍ VE SMYSLU TAKOVOSTI S ROZLIŠENÍM, Z HLEDISKA PRAVDY RELATIVNÍ (ROZLIŠENÍ NA ZÁKLADĚ PŮVODNÍHO VÝZNAMU TAKOVOSTI)

Uvedení tématu

Když už hovoříme o takovosti, tato má dva významy (*yi, artha*):

Zaprvé: ten, který je opravdu prázdný (*bhútárthašunja, ru shi kong*) a tak může projevit to, co je skutečné (*bhúta, shi*) v absolutním smyslu a

Zadruhé: ten, který není opravdu prázdný (*bhútárthášunja, ru shi bu kong*), jelikož jeho vlastní podstata je plná dokonalých a neposkvrnitelných (*anašráva, wu lou*) ctností.

Vědomí ve smyslu opravdové prázdnoty

Takovost je prázdná, protože od samého počátku nebyla spojena (*samprajukta, xiang yin*) s poskvrněnými jsoucnými (*klišťadharmá, ran fá*). Znamená to, že je prostá všech vlastností daných rozlišováním a nemá nic společného s iluzorním myšlením (*abhútavikalpa, xu wang xin nian*).

Je nutno pochopit, že esence takovosti (*tathatásvabháva, zhen ru ze xing*) není ani s vlastnostmi (*salakšana, you xiang*), ani bez vlastností (*alakšana, wu xiang*), není ani bez absence vlastností, není ani bez neabsence vlastností, není ani bez absence a neabsence vlastností dohromady. Není ani jednotná (*ékártha, yi xiang*), není ani rozličná (*anekártha*), není ani bez jednoty, není ani bez rozličnosti, není ani bez rozličnosti a jednoty najednou.

Krátce řečeno, takovost je prázdná v tom smyslu, že když bytosti nepřestávají ani na okamžik rozlišovat (předměty) na základě iluzorního myšlení, jsou od takovosti odděleny. Když ale bytosti zanechají iluzorního myšlení (*abhútačitta, wang xin*), pak nebude existovat nic, co se opravdu dá vyprázdnit.

Vědomí ve smyslu opravdové plnosti (neprázdnoty)

Jak už bylo zjeveno, podstata jsoucen (*dharmasvabháva, fa ti*) je prázdná od všeho iluzorního. Toto je pravé vědomí (*bhútačitta, zhen xin*), které je věčné, neměnné, čisté jsoucno (*jing fa, šukladharma*), které je dokonalé. Proto se nazývá neprázdná [takovost]. Též je bez atributů, které by daly uchopit, protože je nad sférou [rozlišujícího] myšlení je výlučně spojena s přímou realizací [takovosti].

ASPEKT VĚDOMÍ VE SMYSLU TAKOVOSTI JEŽ VZNIKÁ A ZANIKÁ

1. Probuzení, neprobuzení a jejich vztah

Vědomí ve smyslu vznikání a zanikání (*sansára, shen mie*) závisí na lůnu Tathágy (*tathágatagarbha, ru lai zang*).

Základním vědomím (*álajavidžnána, a li ye shi*) se nazývá to vědomí, ve kterém se mísí:

Zaprvé: aspekt vznikání a zanikání (*sansára*) s

Zadruhé: aspektem nevznikání a nezanikání (*nirvána*).

Základní vědomí s těmito dvěma aspekty není ani identické, ani není od nich odlišné.

Toto základní vědomí má dva aspekty, či významy (*artha, yi*), které zahrnují všechna jsoucna a též je produkují:

Zaprvé: aspekt probuzení (*bodhjártha, jue yi*) a

Zadruhé: aspekt neprobuzení (*nibodhjártha, bu jue yij*).

Probouzení

Aspekt probuzení – Všeobecné vysvětlení

Aspekt probuzení je podstata vědomí (*xin ti, čittasvabháva*) prostá vybavování myšlením (*vikalpa, nian*). Podobá se sféře prázdného prostoru (*ákáśadhátu, xu kong jie*), který vše zahrnuje. Je to jediné [nedualistické] jsoucno (*dharmadhátu, fa jie*), které není ničím jiným než rovnoměrným (*sama, pin deng*) tělem pravdy (*dharmakája, fa shen*) Tathágy. Aspekt probuzení závisí na těle pravdy a proto se nazývá původním probuzením (*prákritibodhi or múlabodhi, ben jue*).

Proč je tomu tak? Protože vysvětlujeme význam původního probuzení ve vztahu k prvotnímu probuzení (*ádibodhi?, shi jue*) (jež je poznáním původního probuzení) a tak je význam původního i prvotního probuzení identický.

Prvotní probuzení

Význam prvotního probuzení (*shi jue*)

Význam prvotního probuzení spočívá v tom, že na základě původního probuzení existuje neprobuzení a na základě neprobuzení mluvíme pak o procesu dosahování probuzení – prvotní probuzení.

Proces prvotního probouzení z hlediska konečného probuzení.

Kromě toho existuje probuzení, které se nazývá definitivním [konečným] probuzením (*ništābodhi, jiu jin jue*), kterého člověk dosáhne pochopením zdroje mysli (*čittamūla?*, *xin yuan*). Kdo tento zdroj mysli nepochopí, ten nemá definitivní probuzení.

Co to znamená?

1. stupeň procesu dosahování probuzení – **pochopení (*bodhi, jue*) charakteru zanikání. (*nirodha, mie*)**] Je to jako když obyčejný člověk pochopí, že jeho předešlé myšlenky v něm nechaly vyvstat zlo a v důsledku tohoto pochopení je schopen zastavit jejich další vyvstávání. Přestože toto se též dá nazvat probuzením, ve skutečnosti se jedná o neprobuzení .

2. stupeň procesu dosahování probuzení – **pochopení charakteru nestálosti – (*anjathāva, yi*)**]: Je to jako když následovníci dvou nižších cest, kteří dosáhli moudrosti vzhledu, a bódhisattvové, kteří už dosáhli prvního stadia bódhičitty, si uvědomí proměnlivost mysli a myslí na stav neproměnlivosti. Jelikož tímto zanechávají lpění na hrubém rozlišování, dosahují to, co se nazývá zdánlivým probuzením (*se jue, bodhisādrša*).

3. stupeň procesu dosahování probuzení – **pochopení charakteru stálosti – (*sthiti, zhu*)**]: Je to jako když bódhisattvové, kteří dosáhli těla pravdy atd., poznají trvání mysli (*sthiti*) a [protože ví, že trvání proměnlivé mysli neexistuje] rozvažují o jejím netrvání, jelikož se tak osvobozují od lpění na všech hrubých formách rozlišování, dosahují toho, co se nazývá částečným probuzením (*savibhāgabodhi?*, *suifen jue*).

4. stupeň procesu dosahování probuzení – **pochopení charakteru vyvstání – (*utpādalakšana, shen Diany*)**]:

Bódhisattvové, kteří dosáhli posledního stupně probuzení Bodhisattvů, a dokonalosti v prostředcích, ti v jednom okamžiku dosáhnou poznání vyvstání prvotní mysli. Jejich vědomí se tak stává prosté prvotního vyvstávání (*ādilakšana?*, *chu xiang*) [jakéholi rozlišování]. Jelikož se tak vzdálí i od těch nejjemnějších rozlišujících myšlenek (*vikalpa, nian*), dosahují nazření přirozenosti vědomí (*de jian xin xing, čittaprakrtidaršanaprāpti*). Tímto jejich vědomí zůstává neměnné a toto se nazývá absolutním neboli konečným probuzením.

Analýza procesu prvotního probouzení

Proto sūtra praví: „Tím že je člověk schopný nazírat to, co je nad všechny myšlenky, směřuje k moudrosti buddhy.“ LKN

A též, ačkoli mluvíme o vyvstání [rozlišujícího] vědomí, charakter jeho prvotního vyvstání je nepoznatelný. To znamená, že když hovoříme o poznání vlastností prvního vyvstání [rozlišujícího] vědomí, máme na mysli stav prostý vybavování myšlením (*vikalpa, nian*).

Proto neříkáme, že bytosti jsou ve stavu probuzení, protože se od počátku nacházejí v nepřerušném toku myšlenek, a vybavování myšlením se ještě nedokázali zbavit. Tak říkáme, že se nacházejí ve stavu nevědomosti bez počátku (*anádavidjá, wu shi wu ming*).

Jen ten, kdo dosáhne stavu prostého všeho vybavování myšlením, pochopí rozdílné vlastnosti [iluzorního vědomí], tj. jeho vznik, ustanovení, proměnu a zánik, protože je sám identický se stavem bez rozlišujícího myšlení (*vikalpa, nian*). Ovšem ve skutečnosti se též neliší od prvotního probuzení (*shi jue*) a to proto, že čtyři stavy všech jsoucna v procesu vznikání a zanikání [vznik, ustanovení atd.] existují současně [v tomto stavu bez vybavování myšlením]. Žádný z nich nestojí sám o sobě, protože od počátku jsou neodlišitelné od jednoho stejného probuzení.

Původní probuzení

Původní probuzení z hlediska poskvrnění

Analyzujeme-li původní probuzení z hlediska poskvrnění vytváří dva aspekty od něj neoddělitelné.

Zaprvé: Jeden je charakterizován poznáním, které rozlišuje čistotu (*zhi jing xiang*),

Zadruhé: druhý je charakterizován nepochopitelnou činností (*bu si yi ye xiang*).

Aspekt poznání, které rozlišuje čistotu

Jeho vlastnosti se vyjevují na základě prosycování (*vásaná, xun xi*) vědomí silou *dharmy* (*tathágarbha*), autentickou meditační praxí (*jathábhútabhávana, ru shi xiu xing*) a naplněním prostředků (*upája, fang bian*). Tímto je možno rozbit základní vědomí, ve kterém se mísí [semena čistých a nečistých činů], zničit kontinuitu toku [rozlišujícího] vědomí a nechat vyvstat tělo pravdy, protože poznání se stalo ryzím a čistým.

Co to znamená? Základní mysl a všechny projevy vědomí, jejichž vlastnosti jsou neoddělitelné od podstaty probuzení, jsou poznamenány nevědomostí a tak nevědomost jako taková, není ani zničitelná, ani nezničitelná.

Jako když voda velkého oceánu se díky větru začne vlnit, protože vítr a voda se stávají nerozlučitelnými. Ovšem voda sama o sobě nemá vlastnost pohybu [který patří větru], a když ustane vítr, pohyb vody ustává též. Nezničitelná zůstává jen vlastnost vody, vlhkost.

Stejně tak i vědomí bytostí je ve své přirozenosti čisté, ale hýbe se větry nevědomosti, jelikož jak vědomí, tak i nevědomost jsou bez vlastní formy (*xing, ákára*) a charakteristik (*lakšana, xiang*), nerozlučné jeden od druhého. Ovšem vědomí samo o sobě nemá podstatu (*svabháva, xing*) pohybu, a tak když ustane nevědomost, kontinuita toku [rozlišujícího] vědomí ustane též. Jen přirozenost poznání (*džánasvabháva, zhi xing*) zůstává nezničitelná.

Aspekt nepochopitelné činnosti

Aspekt nepochopitelné činnosti má tu vlastnost, že na základě poznání čistoty, může vytvářet všechny možné vynikající sféry čistých předmětů (*shen miao jing jie*) [čisté země], to

znamená, že nezměřitelné ctnosti vlastností [probuzení] se stále projevují bez přestávky. Nemyslitelné projevy probuzení se přirozeně přizpůsobují možností chápání (*indríja*) bytostí a zjevují se jim v různých formách, aby jim prospěly.

Původní probuzení z hlediska čisté podstaty

Vlastnosti čisté přirozenosti původního probuzení

Podstata probuzení (*bodhisvabháva, jue ti*) má čtyři významy, v nichž se podobá prázdnému prostoru nebo čistému zrcadlu.

Zaprvé: Je jako **opravdu prázdné** zrcadlo zbavené všech předmětů vědomí (*čittagocara, xin jin jie*). Nemůže nic vyjevovat, neexistuje žádné jsoucno, které by se v něm mohlo vyjevit.

Zadruhé: Zrcadlo, které **opravdu není prázdné** v tom smyslu, že je důvodem pro prosycování bytostí (neposkrvněnou podstatou). Vyjevují se v něm všechny sféry světských předmětů, které neodcházejí ani nepřicházejí a jež se nemohou ztratit ani zničit. Je to jedno stále přítomné vědomí (*nitjasthaikačitta, chang zhu yi xin*), protože všechna jsoucna v něm obsažená mají charakter opravdovosti (*jathábhútasvabháva, zhen shi xing*). Též nemůže být znečištěno poskrvněnými jsoucnými, protože podstata poznání (*džnánasvabháva, zhi ti*) je nepohnutelná. Neprosakují ho znečištění a tak ono může prosycovat bytosti.

Zatřetí: [Podstata probuzení] je jako zrcadlo **prosté všech** [nečistých] **jsoucnen**. Je to jsoucno, které není prázdné, protože je zbaveno překážek daných vášněmi (*kléšávarana, fan nao ai*), a překážek daných neúplným poznáním objektů poznání (*džnejávarana, zhi ai*). Je zbaveno atributů smíšenosti [v základním vědomí]. Je ryzí, čisté a jasné.

Začtvrté: [Podstata probuzení] je jako zrcadlo, které je **příčinou prosycování** [a zrání] bytostí čistotou. To znamená, že na základě oddělení se od všech nečistých jsoucnen prozařuje všude vědomí bytostí, rozvíjí v nich kořeny dobra a jeví se jim v souladu v souladu s jejich myšlením (*vikalpa, nian*).

Neprobuzení

Všeobecné vysvětlení jeho podstaty

Neprobuzení (*nirbuddhi, bu jue*) je, když jednota s *takovostí* není poznána tak, jak je. V tom případě vyvstává neprobuzené vědomí (*nirbuddhičitta, bu jue xin*) se svými [rozlišujícími] myšlenkami (*vikalpa, nian*). Tyto myšlenky nemají svůj vlastní charakter, jsou nerozlučné od původního probuzení.

Je to jako případ člověka, který bloudí, protože ztratil směr. Když ale opustí [pomýlenou představu] směru, přestane bloudit. S bytostmi je tomu podobně. Ony bloudí na základě [neznalosti] probuzení, když ale opustí [mylnou představu] o přirozenosti probuzení, nebude existovat nic než probuzení.

Jelikož existuje neprobuzené vědomí s iluzorními myšlenkami (*abhútaparikalpa, wan xiang xin*), proto se hovoří o pojmu opravdového probuzení, abychom mohli poznat jeho

význam. Když ale zanecháme neprobuzeného vědomí, o jakých vlastnostech opravdového probuzení bychom mohli mluvit?

Vysvětlení specifických aspektů, nebo produktů stavu neprobuzení

Tři jemné aspekty, či vlastnosti (lakšana, xiang)

Neprobuzený stav vědomí produkuje tři aspekty, které jsou od neprobuzení neodlučné:

Zaprvé: Aspekt [vyvstání] **činnosti** [základního vědomí] na základě nevědomosti (*avidjākarmalakšana, wu ming ye xiang*). Činnost (karma) tady znamená, že vědomí se začne hýbat na základě nevědomosti. Když existuje probuzení, vědomí se nehýbe. Jakmile se vědomí začne hýbat, následuje strast (*gu, dukkha*), protože následek je neodlučitelný od svých příčin.

Zadruhé: Aspekt **vnímání subjektu** (*daršanabhāga, meng jian xiang*), který se projevuje na základě činnosti mysli. Když je mysl bez pohybu, pak neexistuje vnímání subjektu.

Zatřetí: Aspekt **vnímání předmětů vědomí** (*nimittabhāga, jing jie xiang*), který se iluzorně projevuje na základě subjektivního vnímání. Když zanecháme subjektivního vnímání, předměty vnímání přestanou existovat.

Šest hrubých aspektů

Díky existenci předmětů vědomí pak vyvstane šest dalších aspektů [rozlišujícího vnímání].

Zaprvé: aspekt [rozlišujícího] **intelektu** (*zhi xiang, matilakšana*). Na základě [iluzorního vnímání vnějších] předmětů, vědomí začíná rozlišovat mezi žádoucím a nežádoucím (*manápámanāpa, ai yu bu ai*).

Zadruhé: aspekt **kontinuity** (*xiang xu xiang, santānalakšana nebo sándhilakšana*). Na základě rozlišujícího intelektu vyvstávají příjemné a nepříjemné pocity (*dukkha, sukha, gu le*). Vnímající vědomí takto v sobě nepřetržitě nechává vyvstávat iluzorní myšlenky s kterými se spojuje.

Zatřetí: aspekt **lpění** (*zhi qu xiang, upádānalakšana*). Na základě kontinuity [rozlišujícího] vědomí vyvstávají myšlenky v souvislosti s vnějšími objekty. Vědomí začíná ulpívat a uchopovat příjemné a nepříjemné.

Začtvrté: aspekt **vytváření konceptů** (*nāmakalpanālakšana, ji ming zi xiang*). Na základě iluzorního ulpívání vědomí rozlišuje neskutečná jména a slova.

Zapáté: aspekt **vytváření činů** (*karmotpādalakšana, qi ye xiang*). Na základě jmen a konceptů hledání jmen a ulpívání na nich, a tak i vytváření rozličné karmické činnosti.

Zašesté: aspekt **strasti** pocházející z pout karmy (*ye xi gu xiang, karmabandhanadukkhakšana*). Na základě činů se sklízí jejich ovoce, a tak bytosti ztrácí svobodu.

Je třeba si uvědomit, že nevědomost vytváří všechna poskvrněná jsoucna, a proto jsou tato jsoucna atributy neprobuzení.

Vztah mezi probuzením a neprobuzením

Všeobecné vysvětlení

Dále, mezi probuzením a neprobuzením existují dva druhy vztahu:

Zaprvé: Vztah stejnosti a

Zadruhé: Vztah rozdílnosti.

Vztah stejnosti

Vztah stejnosti (*samalakšana, tong xiang*) se dá přirovnat k rozdílným hliněným nádobám, které jsou stejné v tom smyslu, že mají vlastnost hlíny. Podobně rozdílné přeludné činy na základě neposkvrněnosti (*anášráva, wu lou*) a nevědomosti jsou pouze aspekty přirozené takovosti (*tathatásvabhávalakšana, zhen ru xing xiang*). Proto sútra na základě tohoto významu takovosti říká, že všechny bytosti od samého počátku se stále nacházejí v *nirváně*. LKN

Probuzené jsoucno (*bódhidharma*) není něco, co se dá získat praxí, není něco, co se dá vytvořit, je jsoucnem, které se v nejvyšším smyslu nedá dosáhnout. Kromě toho toto jsoucno nemá žádnou vnímatelnou podobu (*se xiang, rupalakšana*), protože podoby, které se dají vnímat, jsou jen produkty přeludné funkce činů poskvrněné mysli.

Opravdová moudrost (*zhi, džnána*) nemá vnímatelné aspekty. Z toho vyplývá, že aspekty rozlišující moudrosti nejsou bez podstaty prázdnoty.

Vztah rozdílnosti

Vztah rozdílnosti se dá přirovnat k rozdílným hliněným nádobám, které se od sebe liší [co se týče jejich používání]. Podobně existuje rozdíl mezi neposkvrněným vědomím a vědomím spojeným s nevědomostí. To znamená, že probuzené bytosti projevují různá iluzorní rozlišující vědomí [dle potřeb neprobuzených bytostí, jejichž vědomí je poskvrněno], zatímco iluzorní projevy neprobuzených bytostí jsou ve své podstatě poskvrněny.

2. Příčiny existence ve stavu vznikání a zanikání (*shen mie, sansára*)

Všeobecné vysvětlení

Dále, příčiny a podmínky sansáry, procesu vznikání a zanikání, jsou takové, že bytosti jsou závislé na základním vědomí (*xin, čitta*), na mysli (*yi, manas*) a na šesti druzích rozlišujícího vědomí (*yi shi, manovidžnána*). To znamená, že na základě základního vědomí (*álajavidžnána*) se projevuje nevědomost (*avidjá*), která vzniká z neprobuzení.

Mysl (*manas*) vyvstává z nevědomosti v tom smyslu, že může [zkresleně] vnímat předměty (*meng jian, daršanalakšana*), může je [zkresleně] zjevovat (*meng xian, nimittalakšana*) a lpěním na nich (*meng qu jing nie*) vytvářet kontinuitu toku myšlenek (*nian xiang xu*).

Vysvětlení s rozlišením – pět myslí

Tato mysl (*manas, yi*) má pět rozdílných jmen.

Zaprvé: se nazývá „**aktivující vědomí**“ (*ye shi, karmavidžnána*), protože hýbe myslí silou nevědomosti (*wu ming li, avidjášakti*), aniž by si toho bylo vědomo.

Zadruhé: se nazývá „**vytvářející vědomí**“ (*ávardžanavidžnána, zhuang shi*), protože na základě pohybu vědomí se stává subjektem vnímání (*jian xiang, daršanalakšana*).

Zatřetí: se nazývá „**vyjevující vědomí**“ (*xian shi, khjátividžnána*), protože vyjevuje tvary předmětů tak jako čisté zrcadlo. Když toto vědomí se střetává s objekty pěti smyslů, vyjeví se okamžitě bez časového sledu. Vyvstává spontánně, bez úsilí a je stále přítomno.

Začtvrté: se nazývá „**vědomí rozlišujícího intelektu**“ (*zhi shi*), protože rozlišuje mezi čistými a poskvřenými jsoucnými.

Zapáté: se nazývá „**vědomí kontinuity**“ (*xiang xu shi*), protože je nepřerušeně spojeno s myšlenkami (*nian, vikalpa*). Toto vědomí podržuje špatnou i dobrou karmu nasbíranou během nesčetných minulých životů, a nedovolí, aby se ztratila. Též může bez nějakých nepravidelností nechat uzrát současné a budoucí karmické důsledky přinášející příjemné či nepříjemné pocity. Též může náhle nechat vyvstat myšlenky o minulých událostech a plané úvahy o věcech budoucích.

Závěr - vše je pouhé vědomí

Proto jsou tři sféry světa naprosto iluzorní, pouhým produktem myslí (*čitta, xin*), bez které žádné předměty šesti druhů vnímání neexistují. Znamená to, že všechna jsoucna jsou pouze produkty iluzorních představ (*abhútaparikalpa, wang nian*) které se rodí v mysli. Veškeré rozlišování předmětů (*višešana, fen bie*) je jen rozlišování ve vlastní mysli, ale mysl sama sebe nevnímá, protože nemá žádné vlastnosti, které by se daly uchopit (*aprápjalakšana, wu xiang ke de*).

Je nutno uznat, že všechny objekty ve světě mají u bytostí trvání jen na základě nevědomosti a iluzorní myslí. Proto všechna jsoucna jsou jen jako odrazy v zrcadle bez vlastní podstaty. Jsou jen iluzorní představy vlastní myslí (*xin xu wei*) a tak rozličné druhy jsoucna vyvstanou když vyvstává mysl, a zanikají, když mysl zanikne.

Šest druhů aktivního rozlišujícího vědomí (*liu shi shen, šatvidžnanakája*)

Na základě myslí se projeví šest druhů rozlišujícího vědomí

To, co se nazývá šesti druhy aktivního rozlišujícího vědomí (*yi shi*), není nic jiného než vědomí kontinuity (*xiang xu shi, vidžnánasantána*), na jehož základě obyčejní neprobuzení lidé (*prthagjana, fan fu*) hluboce ulpívají [na svých představách vnějších předmětů]. Představují si existenci já (*átman, wo*) a to, co k němu patří (*átmíja, wo suo*), a drží se pevně všech druhů zmatených představ spojených s ulpíváním.

Takto rozlišují šest druhů předmětů a podle situace je uchopují jako něco skutečného.

A tak nazýváme tento proces

šest druhů aktivního vědomí rozlišování (*yi shi, manovidžnána*) nebo **šest druhů rozdělovacího vědomí** (*bhedavidžnána, fen li shi*) či **vědomí, rozlišujícího předměty** (*fen bie shi, vastuvišešanavidžnána*).

Tento proces [aktivního] vědomí roste na základě poskvrnění mysli v podobě pomýlených názorů (*jian, dršti*) a chťiče (*ai, tršná*).

Hluboký význam souvislého vznikání

Vznikání vědomí na základě prosycování mysli nevědomostí (*wu ming hsu xun, avidjávásana*) moudrost obyčejných neprobuzených lidí a následovníků dvou nižších cest není schopna rozpoznat. Bódhisattvové, kteří dosáhli prvního stadia [neodvratné víry], když v nich vyvstane probuzená mysl (*bódhičitta*) mohou tento proces zkoumat a Bodhisattvové co přímo realizují tělo pravdy (*fa shen, dharmakája*) ho poznávají částečně. Ani bódhisattvové v posledním stadiu bódhisattvovské cesty to nepoznají úplně. Jen plně a dokonale probuzený buddha dosahuje plného poznání, protože vědomí (*čitta*) je od samého počátku ve své vlastní podstatě čisté, přestože existuje společně s nevědomostí. Poskvrněné vědomí se objeví, když se vědomí zakalí nevědomostí (*ran, klišta*). Ačkoli se vědomí zakaluje, přesto zůstává věčné a neměnné. Tento [hluboký význam souvislého vznikání] pozná jen dokonale probuzený buddha.

Podstata vědomí (*xin xing, čittasvabháva*), je stále bez myšlenek, proto je neměnná. Když je vědomí nespojeno (*bu xiang yin, asanprajukta*) se sférou jednoho nedualistického jsoucna (*yi fa jie, ékadharmadhátu*), rozlišující myšlenky (*nian, vikalpa*) spontánně vyvstávají a to se nazývá nevědomostí.

Zakalené stavy vědomí a návrat do čistoty

Existuje šest druhů zakaleného vědomí.

Zaprvé: „zakalené vědomí lpění na objektech“. Je spojeno s šesti druhy rozlišujícího vědomí (*samprajukta, xiang yin*). Toto vědomí zmizí u těch, kteří dosáhnou osvobození na základě dvou nižších cest a u bódhisattvů, kteří dosáhli stavu ustanovení víry (*xin xiang yin di, šradhdhásamprajuktabhúmi*).

Zadruhé: „zakalené vědomí kontinuity mysli“, které je spojeno s šesti druhy rozlišujícího vědomí. Bódhisattva, který dosáhl stavu ustanovení víry, když [dále] pěstuje prostředky [vedoucí k dosažení buddhovství] ho postupně opouští, a úplně ho opustí po dosažení stadia čisté mysli (*jing xin di, pramuditá* = první stupeň realizace bodhisattvů).

Zatřetí: „zakalené vědomí rozlišujícího intelektu“ (*fen bie zhi, višeshanamati*), které je spojeno s šesti druhy rozlišujícího vědomí. Bodhisattva se od něj postupně osvobodí po dosažení stadia dokonalé ctnosti (**vimalábhúmi** = druhý stupeň realizace) a úplně se ho zbavuje po dosažení stadia dokonalých prostředků [vedoucích k osvobození se od znaků mysli] (*wu xiang fang bian di, animittopájabhúmi* = sedmý stupeň realizace).

Začtvrté: „zakalené vědomí zjevující formy“ (*xian se, rúpakhjáty*), jež není spojeno s šesti druhy rozlišujícího vědomí (*bu xiang yin, asamprajukta*). Bodhisattva

se od něj osvobodí na základě dosažení stadia svobody ve zjevování forem (*bu dong di, ačalábhúmi* = osmý stupeň realizace).

Zapáté: „zakalené vyvstávající vědomí“, jež není spojeno s šesti druhy rozlišujícího vědomí (*neng jian xin bu xiang yin, daršanačittásanprajukta*). Bodhisattva se od něj může osvobodit po dosažení stadia svobody [co se týče tvořící mysli] (*xin ze zai di, sádhumatibhúmi* = devátý stupeň realizace).

Zašesté: „zakalené základní aktivizující vědomí“, jež není spojeno s šesti druhy rozlišujícího vědomí (*gen ben ye bu xiang yin, múlakarmásamprajukta*). Bodhisattva se od něj osvobodí na základě dosažení konečného stadia cesty (*bo sa jin di, dharmaméghabhúmi*) v momentu kdy dosahuje buddhovství.

Komentář k výrazům v předešlé části výkladu

Co se týče výrazu „**když člověk ještě nepochopil sféru jednoho nedualistického jsoucna**“ (*yi fa jie, ékadharmadhátu*), znamená to, že bódhisattva opouští prvotní nevědomost, když počínaje stavem „ustanovení víry“ (*xin xiang yin di*), pěstuje vhléd [vůči omezení šesti druhů rozlišující mysli] a učí se zanechávat poskvrnění mysli. Když dosáhne prvního stupně probuzení, tj. stadia čistého vědomí, odstraní část jemného poskvrnění. Nakonec ho úplně opustí, když dosáhne stavu buddhovství.

Co se týče výrazu „**zakalené vědomí, jež je spojeno s šesti druhy rozlišující mysli**“, slovo „spojení“ (*xiang yin, sanprajukta*) znamená, že přestože existuje rozdíl mezi myslí (*xin, citta*) a myšlenkovými předměty (*nian fa, čintejadharma*), jejich čistota a poskvrnění probíhají společně v subjektu i [vnějším] předmětu myšlení.

Co se týče výrazu „**zakalené vědomí, jež není spojeno s šesti druhy rozlišující mysli**“ (*bu xiang yin, asanprajukta*), slovo „nespojeno“ se týká [tří jemných aspektů] neprobuzeného vědomí, které existují nepřetržitě bez rozlišení na subjekt a předmět mysli. /To znamená v základním vědomí neexistují vnější předměty/.

Co se týče výrazu „**zakalené vědomí**“, znamená to vědomí, jež má překážky dané poskvrněním mysli zakaleným citem (*fan nao ai, kléšávarana*), které zabraňuje základnímu pochopení takovosti, /neboli aspektu poznávání rozlišujícího čistoty/.

Co se týče výrazu „**nevědomost**“, znamená to překážku v poznávání předmětů vědomí (*zhi ai, džnejavarana*), která zabraňuje funkci poznání spontánní činnosti ve světě [po dosažení probuzení] (*hou dezhi, pršthalabdhadžnána*). /neboli aspektu nepochopitelné činnosti/.

Jaký to má význam? Znamená to, že na základě zakaleného vědomí vyvstávají subjekt vnímání (*neng jian, daršanabhága*) [vytvářející vědomí] a předmět vědomí [zjevující vědomí] (*neng xian, nimittabhága*), které pak iluzorně ulpívají na sféře vnějších předmětů (*jing jie, gocara*) a tak zabraňují vnímání [přirozené] rovnosti (*ping deng xing*) všech předmětů.

Ačkoli se všechna jsoucna [od samého počátku] nacházejí ve stavu klidu a míru, prostá všech znaků vznikání, nevědomost a stav neprobuzení vytváří iluze které neodpovídají

opravdovému stavu věcí (fa, *dharma*). Proto funkce poznání, které odráží [bez zábran] všechny světské předměty zůstává bytostem nedostupná.

3. Vlastnosti existence v procesu vznikání a zanikání (*sansára*)

Vysvětlení aspektů vědomí

Hrubý a jemný aspekt vědomí

V procesu vznikání a zanikání můžeme rozlišit dva aspekty vědomí.

Zaprvé: hrubý aspekt spojený s vědomím /rozlišujícím vnější objekty/ a

Zadruhé: jemný aspekt nespojený s vědomím /vnějších objektů/.

Dále hrubý aspekt má

Zaprvé: hrubou formu vědomí patřící obyčejným neprobuzeným lidem a

Zadruhé: jemnou sféru vědomí patřící bódhisattvům.

Jemný aspekt má

Zaprvé: hrubou formu vědomí též patřící bódhisattvům a

Zadruhé: jemnou sféru patřící samotným buddhům.

Vysvětlení procesu vznikání a zanikání

Tyto dva aspekty vědomí v procesu vznikání a zanikání existují na základě proscování vědomí nevědomostí. To se děje:

Zaprvé: na základě prvotního důvodu (yin, hétu) jímž je neprobuzení a

Zadruhé: druhotných příčin (yuan, pratjaja) jimiž je vytváření [iluzorních] vnějších předmětů.

Když zmizí důvod, zmizí i příčiny. Zmizením důvodu zmizí vědomí nespojené [s vnějšími předměty], zmizením příčin zmizí vědomí spojené [s vnějšími předměty].

Podstata vědomí nezaniká

Otázka: Když vědomí zaniká, jak je možno hovořit o jeho kontinuitě? Když ale existuje kontinuita vědomí, jak je možno hovořit o konečném zániku, o nirváně?

Odpověď: to, co se nazývá zanikání vědomí, je pouze zanikání vlastností [iluzorního] vědomí, není to zánik jeho podstaty (*čittasvabháva, xin ti*). Dá se přirovnat k větru, jenž zanechává známky pohybu na hladině vody. Když ale voda zmizí, zmizí i známky (*xiang, nimitta*) pohybu větru, protože kontinuita známek pohybu větru ve vodě závisí na nezanikání vody. Když ale vítr ustane, zmizí jen známky pohybu větru, voda nezmizí. S nevědomostí se to má stejně, neboť pohyb [nevědomost] závisí na podstatě vědomí. Kdyby podstata vědomí zanikla, zanikly by i bytosti, protože by byly bez základu. Jelikož podstata vědomí nemizí, existuje jeho kontinuita. To, co ve vědomí mizí, je jen její poblouznění (moha), a s ním mizí i známky [iluzorního] vědomí/mysli. Ale opravdové poznání (*xin zhi, čittajnana*) nemizí.

Vysvětlení prosycování

Všeobecné vysvětlení procesu prosycování

[Ve vědomí, jež vzniká a zaniká] existují čtyři druhy prosycování (*xun xi, vásaná*). V procesu prosycování vyvstávají poskvrněná a čistá jsoucna (*fa, dharmá*) bez přerušování.

Zaprvé: čisté jsoucno (*jing fa, sukladharma*), které se jmenuje **takovost**.

Zadruhé: důvod všech zakalení [vědomí], jež se jmenuje **nevědomost** (*wu ming, avidya*).

Zatřetí: iluzorní mysl (*wang xin, bhrántačitta*), která se jmenuje **aktivující vědomí** (*ye shi, karmavidžnána*).

Začtvrté: iluzorní sféra objektů (*jing jie, gocara*), která se jmenuje **šest druhů předmětů vnímání** (*cheng, višaja*).

Význam prosycování se dá přirovnat k šatům, které samy o sobě nejsou cítit, ale když je lidé navoní parfémem, pak můžeme ucítit jejich vůni. Podobně čisté jsoucno, tj. takovost, není samo o sobě zakalené, ale když je prosyceno silou nevědomosti, projeví se v něm známky zakalení. Nečisté jsoucno, tj. nevědomost, nemůže mít vlastní sebeočisťující funkci, ale očisťující funkce se v něm může objevit, když je prosycované takovostí.

Prosycování nevědomostí, jež vytváří nečistá jsoucna

Všeobecné vysvětlení

Otázka: jak může prosycování nepřetržitě vytvářet nečistá jsoucna (*ran fa, raktadharmá*)?

Odpověď: Je možno říci, že na základě takovosti [původního probuzení] existuje nevědomost. Nevědomost, která prosycuje takovost, je prvotní příčinou všech nečistých jsoucnů které způsobují prosycování takovosti. To vede ke vzniku iluzorních rozlišujících myslí (*wang xin, brántačitta*), které pak dále prosycují vědomí další nevědomostí protože nechápou takovost všech fenoménů (*zhen ru fa, tathatádharma*). Tímto neprobuzená mysl nechává vyvstávat iluzorní sféru předmětů šesti smyslů. Tato sféra je podmínkou k dalšímu prosycování iluzorních myslí rozlišováním vnějších předmětů. což vede k ulpívání na myšlenkách, k vytváření různých činů a na jejich základě ke všem druhům tělesného a duševního utrpení.

Prosycování sférou vnějších předmětů

Proces prosycování myslí iluzorní sférou vnějších předmětů šesti smyslů je dvojího druhu:

Zaprvé: nechává růst rozlišující dualistické myšlení a

Zadruhé: posiluje ulpívání.

Prosycování iluzorní myslí

Prosycování iluzorní myslí je též dvojího druhu:

Zaprvé: prosycuje aktivující vědomí, které způsobuje, že i arhatové, pratjékabuddhové a bódhisattvové mají zkušenost utrpení v sansáře.

Zadruhé: posiluje vědomí rozlišující předměty, který způsobuje utrpení obyčejných lidí karmickými pouty.

Prosyncování nevědomostí

Prosyncování nevědomostí je rovněž dvojího druhu:

Zaprvé: základní prosycování, které vytváří aktivující vědomí.

Zadruhé: nechává vyvstávat [pomýlené] názory (*jian, drsti*) a touhy (*ai, trsna*). Tímto se dále rozvíjí vědomí rozlišující předměty.

Prosyncování takovostí, jež vytváří čistá jsoucná

Všeobecné vysvětlení

Otázka: Jak může prosycování [vědomí *takovostí*] nepřetržitě vytvářet čistá jsoucná?

Odpověď: Tím, že princip (*fa, dharmā*) takovosti prosycuje nevědomost a silou důvodů a příčin tohoto prosycování se iluzorní mysl, znechucuje utrpením v sansáře a hledá štěstí v nirváně. Na základě iluzorní mysli znechucené sansárou a toužící po nirváně dochází k prosycování vědomí *takovostí*. Tímto bytosti pojmají víru ve svou vlastní [probuzenou] přirozenost (*ji xing, bodhisvabháva*), poznávají že mysl, která se hýbe je iluzorní, že vnější předměty ve skutečnosti neexistují a tak pěstují meditaci založené na principu odloučení (*luan li fa, vivekadharma*). Jelikož poznávají podle pravdy, že svět vnějších předmětů neexistuje, používají rozličné prostředky, aby byly v souladu se svou praxí. Když na ničem neulpívají a nenechávají vyvstávat dualistickou rozlišující mysl (*nian, vikalpa*), silou takové dlouhodobé praxe nevědomost mizí. Bez nevědomosti /dualistická rozlišující/ mysl nevyvstává, a bez ní mizí i sféra vnějších předmětů poznání. Jakmile důvod = nevědomost a příčina = vnější sféra předmětů poznání zmizí, veškeré vlastnosti /dualisticky rozlišujícího/ vědomí přestávají existovat. Tento stav se nazývá dosažení nirvány a přirozeného vykonávání činů.

Prosyncování iluzorní mysli takovostí

Prosyncování iluzorní mysli (*wang xin, brántačitta*) *takovostí* je dvojího druhu:

Zaprvé: prosycování šesti druhů vědomí, které rozlišují předměty (*fen bie shi, šašta vidžnánakája*), na jehož základě jsou obyčejně lidé a stoupenci dvou nižších cest znechuceni utrpením v sansáře, a tak podle svých sil a schopností postupně pokračují v uskutečňování nejvyšší cesty - nirvány.

Zadruhé: prosycování jemnějšího „manas“ vědomí (*yi, manas*) díky kterému bódhisattvové s odvahou v sobě nechávají vyvstávat probuzenou mysl - bódhičittu, a tak rychleji postupují k nirváně.

Existují dva druhy prosycování vědomí takovostí:

Zaprvé: vnitřní prosycování vlastnostmi vlastní podstaty (*ti xiang, svabhavalakšana = lúno tatágy*) [prosyncování vlastním principem] a

Zadruhé: prosycování používáním [vnějších prostředků] (*yung*).

Prosyncování vlastnostmi vlastní podstaty

Prosyncování mysli vlastnostmi vlastní podstaty (*ti*) se děje od časů bez počátku obdařením [všech bytostí] neposkvřeným jsoucnem (*wu lou fa, anašrávadharm*), které má nemyslitelné funkce (*bu si yi ye, ačintjakarma*) a přirozeně se manifestuje ve sféře předmětů. Na základě těchto dvou uvedených aspektů, takovost získává sílu stálým prosyncováním vědomí a vlivem toho se bytosti znechucují utrpením sansáry a hledají slast v nirváně. Tak v sobě bytosti nechávají vyvstávat bódhičittu, a snaží se zdokonalovat, protože mají víru, že takovost se nachází v nich samotných.

Otázka: Mají-li se věci skutečně tak a všechny bytosti už jsou obdařeny takovostí, která je stejnoměrně prosyncuje, proč tedy existuje rozdíl mezi těmi, kteří věří, a těmi, jenž nevěří a nekonečná rozlišení v postupu k praxi [probuzení]? Jestliže je tomu tak jak říkáte, pak by měli všichni bytosti poznat jsoucno takovosti, a vynaložit úsilí k rozvíjení prostředků k probuzení aby všichni společně vstoupily do nirvány.

Odpověď: Takovost je původně jen jedna, ale projevy nevědomosti jsou nekonečné a nezměrné. Na základě nevědomosti vyvstává od samého počátku rozlišení bytostí různé povahy. Některé jsou zaslepeny silným závojem nevědomosti, některé slabým a tak se v nich projevují nekonečné druhy poskvření mysli, jejichž počet přesahuje počet zrněk písku v řece Ganze. Různá poskvření mysli ve formě názoru existence jáství (*wo jian, satkájadršty*) a chtíče (*ai ran, tršná*), vyvstávají z nevědomosti. Jen samotný Tathágata je schopen poznat všechny druhy poskvření mysli pocházející z nevědomosti a jejich nezměrné projevy v čase.

Kromě toho všechna učení Buddhy se vysvětlují na základě důvodů a příčin. Když se tyto objeví, projeví se následek. Dá se to přirovnat k podstatě (xing, svabháva) ohně, která existuje ve dřevě. Přestože v sobě dřevo [latentně] obsahuje podstatu ohně, která je skutečnou příčinou jeho hořlavosti, přesto tento potenciál zůstane bez užitku, pokud lidé nemají znalosti a prostředky, jak ho využít.

Je pravda, že bytosti jsou obdařeny skutečnou příčinou [probuzení], která je dána silou prosyncování *takovostí*, ovšem není možné, aby se samy zbavily poskvření mysli a dosáhly nirvány, pokud se nestřetnou s vnějšími příčinami, jako je setkání s ušlechtilými přáteli (*shan zhi shi, kalyanamitra*) v podobě buddhů či bódhisattvů.

Na druhé straně, ačkoliv se bytosti střetnou s vnějšími příčinami, pokud v nich nebude síla vnitřního prosyncování čistým jsoucnem takovosti, nebudou schopné se plně odvrátit od utrpení nestálosti a hledat štěstí nirvány.

Jestli jsou ale bytosti obdařeny prvotním důvodem, tj. silou vnitřního prosyncování *takovostí* i druhotnými příčinami, to jest soucitnou ochranou buddhů a bódhisattvů pak v nich vyvstávají znechucení sansárickým utrpením a víra v nirvánu. Poté pěstují kořeny dobra a když ony dozrají potkávají buddhy a bódhisattvy kteří je učí, jim prospívají a obšťastňují je dharmou až do dosažení nirvány.

Prosyncování používáním [vnějších prostředků]

Znamená to prosyncování silou vnějších příčin, které působí na bytosti. Přestože toto prosyncování má nekonečné množství aspektů, dají se shrnout do dvou hlavních:

Zaprvé: Specifické vnější příčiny, pro každého jiné

Zadruhé: Nespecifické vnější příčiny, pro každého stejné

Specifické vnější příčiny

Od prvotního hledání cesty a vyvstání probuzené mysli až po dosáhnutí buddhovství si člověk vizualizuje (*jian, daršana*) buddhy a bódhisattvy a medituje (*nian, smrti*) o nich. Ti se mu mohou zjevovat v rozličných formách jako příbuzní, rodiče, sluhové, známí, přátelé či nepřátelé. Buddhové a bódhisattvové díky síle prosycování velkým soucitem, který v nich vyvstal, pěstují kořeny dobra ve všech bytostech tím, že praktikují čtyři prostředky shromažďování zásluh (*si she, catvarisamgrahavastuni*) a provádějí nesčetné probuzené praxe bódhisattvů, kterými prospívají všem, kteří je vidí nebo o nich slyší.

Dále specifické vnější příčiny [probuzení] je možno rozdělit na dva druhy:

Zaprvé: blízké příčiny, které vedou k rychlému osvobození.

Zadruhé: vzdálené příčiny, které vedou k osvobození jen po dlouhé době.

Blízké a vzdálené příčiny se též dělí na dva druhy:

Zaprvé: příčiny, které posilují probuzenou praxi bódhisattvů = zásluhy, a

Zadruhé: příčiny, které umožňují dosažení cesty = transcendentální moudrost (*dao, bodhimárga*).

Nespecifické rovnoměrné vnější příčiny probuzení

Buddha a všichni bódhisattvové si vroucně přejí (*yuan, adhisthána*) osvobodit všechny bytosti [bez rozlišování], a tak přirozeně prosycují jejich vědomí silou své praxe, díky které je nikdy neopustí.

Na základě síly jejich moudrosti, která je ve své podstatě jednotná s opravdovým stavem všech věcí = takovostí, (*tong ti zhi li, jathásvabháavadžánabala*), (*xian, prdaršana*) různé činy podle potřeb těch, kteří je vidí nebo slyší.

Díky této příčině bytosti vstupují do stavu koncentrované mysli (*san mei, samádhi*), [ve kterém se zdokonalují], až do dosažení nerozlišeného nazírání všech buddhů (*ping deng jian zhu fo, samantabuddhadaršana*).

Další rozdělení prosycování takovostí

Prosycování vědomí prostřednictvím vlastností vlastní podstaty a používáním vnějších prostředků se též dá rozdělit na dva druhy.

Zaprvé: prosycování těch, kteří ještě nedosáhli spojení [s takovostí], a

Zadruhé: prosycování těch, kteří již toto spojení dosáhli.

První prosycování patří obyčejným lidem, následovníkům dvou nižších cest a bódhisattvům v prvních stádiích vyvstávání probuzené mysli. Ti na základě víry pěstují praxi která prosycuje mysl (*manas, yi*) a šest druhů rozlišujícího vědomí (*yi shi, šaštavidžánakája*) takovostí. Ale protože ještě nedosáhli vědomí svobozeného od rozlišování (*wu fen bie xin, nirvikalpaccitta*), nejsou ještě spojeni s vlastní podstatou takovostí (*ti bu xiang yin, svabhávásamprajukta*) a protože ještě nedosáhli praxe svobody v konání činů, ještě nejsou spojeni s používáním podstaty [takovostí] (*yung bu xiang yin, krijásamprajukta*).

Druhé prosycování patří bódhisattvům, kteří už dosáhli těla pravdy (*fa sheng bo sa, dharmakájabodhisattva*) a vědomí osvobozeného od rozlišování, a tak jsou nerozlučně

spojení s používáním prostředků všech buddhů. Proto se přirozeně kultivují pouhou silou dharmy samotné, a díky síle opravdového stavu věcí tak jak je (*zhen ru, dharmatá*) ničí nevědomost.

Prosycování vědomí nečistými jsoucnými může mít konec, čistými nikoliv

Nečistá jsoucna od doby bez počátku nepřetržitě prosycují vědomí bytostí a zmizí úplně jen po dosažení stavu Buddhy. Teprve až tyto dosáhnou buddhovství, tento proces prosycování ustává. Oproti tomu prosycování čistým jsoucnem takovosti je nepřetržité a v budoucnosti neustává. Důvodem toho je, že prosycování vědomí takovostí je věčné, a proto když iluzorní mysl zmizí vyvstane tělo pravdy s jeho nekonečným použitím.

Význam tří velikostí mahájány

Velikost podstaty takovosti

Podstata takovosti se ani nezvětšuje ani nezmenšuje jak v obyčejné neprobuzné bytosti, tak i v posluchači učení = šrávakovi, či buddhovi pro sebe = pratjékabudhovi, či bódhisattvovi, ani v plně osvíceném buddhovi samotném. Nezrodila se na začátku a na konci nezanikne, neboť je věčná v absolutním smyslu.

Velikost vlastních atributů takovosti

Od samého počátku takovost je přirozeně naplněna všemi ctnostmi v podobě světla velké moudrosti (*da zhi hui guang ming, mahápradžnáloka*), prozařování veškeré sféry skutečnosti (*fa jie, dharmadhátu*), opravdového poznání, čistého vědomí ve své vlastní přirozenosti (*ze xing qing jin, šuklačittasvabhávasvabhava*). Ctnosti takovosti mají vlastnost věčnosti, blaženosti, /skutečného/ Jáství, a čistoty (*chang, le, wo, qing, nitya, sukha, átman, subha*). Jsou neposkvrněné, neměnné a svoboda [opravdového Já]. Ctností takovosti je tolik, že jejich počet překračuje počet zrněk písku v řece Ganze, protože jsou neoddelitelné, nerozlučné a nerozdílné od nemyslitelné pravdy Buddhovy nauky (*bu si yi fo fa, ačintjabuddhadharma*). Protože ctnosti takovosti v bytostech nic nepostrádají, jmenují se /ve stavu příčiny/ lůno tatháгатů (*ru lai zang, tatháгатagarbha*) a též /ve stavu ovoce/ tělo pravdy tatháгатů (*ru lai fa sheng, tatháгатadharmakája*).

Vysvětlení

Otázka: Předem bylo řečeno, že podstata takovosti je rovnoměrná a bez atributů (*xiang, lakšana*). Teď ale mluvíte o rozličných ctnostech této podstaty. Jaký to má smysl?

Odpověď: Ačkoli takovost je obdařena všemi možnými ctnostmi, přesto zůstává prostá rozlišování. Je jen jedné chuti, jen jeden opravdový význam všech jsoucnen (*zhen ru, bhútárthatá*). To znamená že je bez duality, protože je prostá všeho rozlišování a vlastností daných rozlišováním. O rozlišování hovoříme na základě aktivujícího vědomí (*ye shi, karma vidžnána*), které má vlastnost vznikání a zanikání. Jen to může vyjevit rozdílné ctnosti.

Otázka: Jak to dělá?

Odpověď: Tím, že se ujasní, že všechna jsoucna jsou od samého počátku pouze vědomí. Jsou ve skutečnosti neobsažené v konceptuálním myšlení (*nian, vikalpa*). Když ale

/takovost = prázdnota všech jevů není poznána/, vyvstává iluzorní dualistické vědomí které ve stavu bez probuzení nechává vyvstávat iluzorní mysl (*wang nian, vikalpa*) která vnímá svět vnějších předmětů. Právě proto hovoříme o nevědomosti (*wu ming, avidjá*). Ovšem podstata vědomí (*xin xing, čittasvabháva*) nevzniká /společně/ s myslí a proto má vlastnost záře velké moudrosti. Když /rozlišující/ vědomí něco vnímá, znamená to, že nevnímá vlastnosti něčeho jiného /než vnímaného předmětu/. Ovšem podstata vědomí je prostá takového vnímání a proto má vlastnost pronikání či ozařování celé sféry jsoucen (*fa jie, dharmadhátu*). Když se vědomí pohne, je bez správného poznání, ztrácí svou přirozenost (*ze xing, svabháva*), stává se nestálé, bez blaženosti, bez Jáství, bez čistoty, horečnaté, ochablé, bez svobody. Obsahuje nečistoty, jejichž počet překračuje počet zrněk písku v řece Ganze.

Na straně druhé, když podstata vědomí je nehybná, projeví se všechny čisté ctnosti, jejichž počet překračuje počet zrněk písku v řece Ganze. Vyvstane-li ale /rozlišující/ vědomí a s ním iluzorní mysl o vnějších předmětech k rozlišení, vědomí pak postrádá tyto nekonečné ctnosti. Všechny nezměrné ctnosti čistých jsoucen jsou identické s jedním neduálním vědomím (*yi xin, ekačitta*). Kromě něj není na co myslet, a tak je naplněné a na základě toho se nazývá tělo pravdy /ve stavu buddhy/ a lúno tatháгатů /v bytostech/.

Velikost použití takovosti

Všeobecné vysvětlení

Použití neboli vliv takovosti se projevuje u všech buddhů - tatháгатů už ve stádiu příčiny, kdy jako bódhisattvové rozvíjejí velké přátelství a soucit vůči všem bytostem, pěstují všechny dokonalosti a získávají všechny bytosti pro pravdu učení. Necháávají v sobě vyvstávat sliby, že osvobodí a převedou na druhou stranu všechny bytosti bez výjimky v budoucích nekonečných eonech, protože považují všechny bytosti za své vlastní tělo, aniž by rozlišovaly specifické znaky rozdílných bytostí. Je to umožněno tím, že poznali podle pravdy, že všechny bytosti i oni sami jsou identičtí s rovnoměrnou, nerozlišitelnou pravdou takovosti.

Protože získávají touto praxí velkou moudrost v používání prostředků, postupně odstraňují nevědomost a nazírají původní tělo pravdy (*ben fa sheng, múladharmakája*). Tím mohou spontánně používat rozličných nemyslitelných činů k vysvobození druhých a stávají se všudypřítomnými ve své identitě s takovostí. Přesto nezanechávají nikde známky svých aktivit. Proč je tomu tak? Protože všichni probuzení tatháгатové jsou pouze tělem pravdy, tělem obdařeným znaky moudrosti (*zhi xiang zhi sheng, džánanalakšanakája*). Náleží pravdě v nejvyšším smyslu a ne sféře pravdy relativní. Jsou nad konáním /v konvenčním smyslu/, ale jelikož bytosti mají užitek z toho, že je slyší a vidí, mluvíme o jejich vlivu /ve smyslu použití podstaty/.

Vysvětlení s rozdělením

Vlivy /takovosti/ jsou dvojího druhu:

Zaprvé: První se nazývá „**tělo proměn**“ (*yin sheng*, synonymum pro *nirmánakája*, čín. *hua sheng*). Vidí ho obyčejní lidé a následovníci dvou nižších cest na základě vědomí, jež rozlišuje předměty (*fen bie shi shi*, *vastuvišešana vidžnána*). Protože nevědí, že se jedná o aspekt vyvíjejícího se vědomí (*zhuang shi*, *pravrttividžnána*), vnímají ho jako něco vnějšího. Protože jejich poznání není úplné, vidí ho jako něco, co přichází zvenčí a obsahuje rozličné části.

Zadruhé: Druhý druh se nazývá „**užitkové tělo**“ (*bao sheng*, *sambhogakája*). Na základě aktivujícího vědomí ho vidí bódhisattvové po prvním vyvstání /nenávratné/ probuzené mysli až do konečného bódhisattvovského probuzení (*dharmameghabhúmi*). Toto tělo má nekonečné formy, každá s nekonečným počtem hlavních znaků, z nichž každý má nekonečný počet znaků vedlejších. /Čistá/ země, kde toto tělo přebývá díky /ctnostem buddhy/, má též nekonečný počet různých uspořádání ozdobných ornamentů (*zhuang yan*, *vjúha*) složených z ctností. Ty se vyjevují podle stavu vědomí bytostí. Jsou bez hranic, nevyčerpatelné a prosté všech omezení. Ačkoli se projevují podle potřeb bytostí, přesto zůstávají věčně uchované, nepodléhají zkáze a nemizí. Takovéto nesčetné ctnosti jsou výsledkem procesu úspěšnosti v nemyslitelném /vnitřním/ prosycení neposkvrněným, daným pěstováním všech dokonalostí. Protože má vlastnosti/atributy nezměrné slasti, vysvětluje se jako užitkové tělo, tj. „**tělo slasti**“.

Vysvětlení rozdělení na základě schopností bytostí

Tělo buddhy, které obyčejné neprobuzené bytosti vidí, jsou jen hrubé formy. Bytosti v každé z šesti sfér existence v sansáře je vidí jinak. /Nevidí v něm něco nadsvětského/ a tak ho nevnímají jako slast. Proto se vysvětluje jako tělo proměn, stvořené dle potřeb bytostí (*yin sheng*).

Na straně druhé bódhisattvové od prvního nevyvratitelného vyvstání bódhičitty jsou schopni vidět díky své hluboké víře v princip (*fa*, *dharmu*) takovosti malou část užitkového těla buddhy. Poznávají, že jeho tělesné formy a ozdoby nepřicházejí ani neodcházejí a nejsou prostorově omezeny. Vědí, že jsou jen projevem vědomí, neoddělitelné od opravdového jsoucna tak jak je (*zhen ru*, *bhútárthatá*). Přesto tito bódhisattvové, kteří ještě nedosáhli přímé zkušenosti těla pravdy, pokračují v rozlišování /mezi subjektem a předmětem/.

Když ale bódhisattva dosáhne čisté mysli /bezprostřední zkušenost takovosti/, uvidí jemnější formy /těla buddhů a ozdob jejich zemí/ a vliv působení /takovosti/ se stává čím dál tím víc znamenitější až do posledního stadia bódhisattvovství, po kterém dosáhnou /ve stavu diamantového samádhi/ konečné nazření takovosti. Poté, co se jejich mysl zbaví aktivujícího vědomí, přestávají vnímat znaky předmětů, protože tělo pravdy probuzeného buddhy nezná rozdíl mezi sebou a druhým.

Odstranění pochyb

Otázka: Jestliže tělo pravdy všech buddhů nemá žádné tělesné vlastnosti (*se xiang, rúpalakšana*), jak se může zjevovat tvary /ve formě užitečného a stvořeného těla/ ?

Odpověď: Protože tělo pravdy je podstatou (*ti, sára*) všech forem (*se, rúpa*), může se ve formách i zjevovat. Tělesnost a vědomí (*xin se, námarúpa*) od samého počátku nejsou dvě rozličné veličiny. Podstata formy (*se xing, rúpasvabháva*) není nic jiného než poznání (*zhi, džnána*), a jako taková je bez tvaru (*xing, ákára*) a tak ji vysvětlujeme jako tělo poznání (*zhi sheng, džánakája*). Podstata poznání je identická s jeho formou a jako taková se vysvětluje jako všudepřítomné tělo pravdy.

Formy, jež tělo poznání zjevuje, nemají žádné prostorové omezení a tak se všude různě projevují podle stavu vědomí praktikujících jako nezměrní bódhisattvové, nezměrná užitečná těla a nezměrné ozdobné ornamenty /čistých zemí/. Všechny tyto projevy nemají omezené části a tak nebrání jeden druhému. Jsou nepoznatelné pro všechna druhy vědomí, která rozlišují, protože jsou aspekty svobodného působení takovosti.

Objasnění procesu vstupu do takovosti ze sansáry

Dále je třeba objasnit, jak vstoupit do sféry takovosti prostřednictvím výkladu vědomí jež vzniká a zaniká. Znamená to, že zkoumáme pět složek existence (*wu yin, pañčaskandha*) jako formy a vědomí až poznáme že předměty šesti smyslů jsou v konečné analýze nad myšlenkové porozumění (*wu nian, nirvikalpa*). Je tomu tak protože vědomí nemá žádný tvar a specifickou vlastnost (*ákáralakšana*). Je nepostihnutelné, i když ho člověk hledá ve všech směrech.

Je to jako když někdo ztratí cestu a proto považuje východ za západ, ačkoli směr ve skutečnosti zůstává stejný. Podobně, bytosti bloudí na základě nevědomosti a tak považují své vědomí (*takovost*) za své myšlenky aniž by si byly vědomy, že mysl se ve skutečnosti nehýbe. Ten, kdo je schopen prozkoumat a poznat vědomí bez myšlení, proniká do sféry takovosti a je v souladu s ní.

ODSTRANĚNÍ ZHOUBNÉHO ULPÍVÁNÍ

Všeobecné vysvětlení

Veškeré zhoubné ulpívání je založeno na představě neměnné podstaty = jáství v bytostech a jsoucnech (*wo jian, átmadršty*). Ten, kdo jáství zanechá, ten zhoubně neulpívá.

Existují dva druhy představ o jáství:

Zaprvé: představa existence jáství v bytostech (*ren wo jian, ,pudgalátmadršty*),

Zadruhé: představa jáství = podstaty ve věcech (*dharmátmadršty*).

Vyvrácení představy existence podstaty v bytostech

Představy obyčejných neprobuzených osob o jáství v bytostech se dají shrnout do pěti druhů.

Zaprvé: Obyčejné neprobuzené osoby slyší vysvětlení v sútrách, že tělo pravdy tathágatů je ve stavu konečného utišení, který se podobá prázdnému prostoru (*xu kong, ákáša*). Aniž by pochopili, že je to řečeno za účelem odstranění ulpívání, představují si podstatu Tatháगतy, tělo pravdy, identické s prázdným prostorem. Jak odstranit tuto pomýlenou představu?

Tím že ujasníme, že prázdný prostor je pouze neskutečné iluzorní jsoucno, které existuje jen na základě forem těles, bez vlastní podstaty. Prostor je možné vnímat /smysly/ a proto zapřičiňuje nestálost vědomí. Protože všechna foremná jsoucna (*se fa, rúpadharma*) původně pocházejí z vědomí, vnější formy neexistují ve skutečnosti. Představa o vlastnostech prostoru mizí, když zanikne představa o existenci vnějších forem. Veškerá sféra vnějších předmětů pochází pouze a jen z iluzorní mysli. Když vědomí zanechá iluzorní činnosti, sféra vnějších předmětů zmizí. Pak zůstává pouze jedno skutečné vědomí (*yi zhen xin, ekabhútačitta*), které je všudepřítomné. Toto je konečný význam obšírného poznání podstaty tathágatů a proto /tělo pravdy/ má jiné vlastnosti než prázdný prostor.

Zadruhé: existují lidé, kteří slyší vysvětlení v sútrách o tom, že všechna jsoucna ve světě jsou z hlediska nejvyšší pravdy prázdná od podstaty a že dokonce i nirvána, opravdový stav věcí ve světě, je od samého počátku sama o sobě prázdná bez jakýchkoli atributů. Nechápu, že toto vysvětlení je za účelem odstranění ulpívání a tak si představují nirvánu, opravdový stav věcí ve světě jako stav prostý /existence/.

Jak odstranit tuto pomýlenou představu?

Tím že objasníme že takovost v podobě těla pravdy nemá prázdnou podstatu, protože je obdařena nesčetnými přirozenými ctnostmi.

Zatřetí: Jiní slyší vysvětlení v sútrách, že lúno tatháगतů neroste ani neubývá a že jeho podstata je jsoucno všech ctností. Protože nechápou toto vysvětlení, domnívají se, že lúno tatháगतů má vlastnosti tělesnosti a vědomí /na ní vázané/.

Jak odstranit tuto pomýlenou představu?

Tím, že objasníme, že pouze část výroku o lúně tatháगतy se vztahuje k takovosti z hlediska nejvyšší pravdy, zatímco druhá část výroku je vysvětlení na základě rozlišujícího poskvrněného vědomí bytostí v sansáře.

Začtvrté: Jiní slyší vysvětlení v sútrách, že všechna nečistá jsoucna ve světě existují na základě lúna tatháगतy a tak žádné jsoucno není oddělitelné od takovosti, opravdového stavu všech věcí. Protože nechápou toto vysvětlení, domnívají se, že vlastní podstata (*zi ti, svabháva*) lúna tatháगतů obsahuje všechna jsoucna ve světě.

Jak odstranit tuto pomýlenou představu?

Tím že se vysvětlí, že od samého počátku v lúně tatháगतů existují jen všechny neposkvrněné ctnosti, jejichž počet přesahuje počet zrněk písku v řece Ganze. Ty jsou neoddělitelné, nerozlučitelné a nerozdílné od významu takovosti. Oproti tomu všechny nezměrné poskvrněné stavy vědomí a poskvrněná jsoucna jsou jen iluze, které nemají vlastní podstatu a od samého počátku s lúnem tatháगतů spojeny nebyly. Je naprosto nemožné, aby podstata lúna tatháगतů obsahovala iluzorní jsoucna a zároveň vedla k realizaci věčného utišení poblouznění.

Zapáté: Jiní slyší vysvětlení v sútrách, že sansára existuje na základě lúna tatháगतů a že i dosažení nirvány je na něm závislé. Protože vysvětlení nechápou, domnívají se, že existuje začátek bytostí. Protože si představují skutečný začátek, domnívají se že i nirvána dosažená Tatháगतou musí mít skutečný konec, po kterém se Buddha znovu navrátí jako bytost ve světě.

Jak odstranit tuto pomýlenou představu?

Tím že objasníme, že lúno Tatháगतy nemá žádný počátek v čase (*qian ji, púrvakoti*) a proto ani nevědomost počátek nemůže mít. Když někdo hlásá, že kromě tří sfér sansárické existence existují bytosti, které vznikly s počátkem, je to názor nebuddhistů. Lúno Tatháगतy ovšem ani konec v čase (*hou ji, aparakoti*) nemá, a tak nirvána, kterou dosáhne Tatháगata, nemá konce též, protože je spolu s ním.

Vyvrácení představy neměnné podstaty ve věcech

Jelikož intelekt následovníků dvou nižších cest není bystrý, Tatháгata je pouze učil nejáství v osobách. Protože toto učení není konečné, oni z toho usoudili, že pět přechodných složek existence, jsou skutečná jsoucna a tak pojmají strach ze sansáry a na nirváně iluzorně ulpívají .

Jak odstranit tuto představu?

Tím že vysvětlíme, že podstata jsoucna pěti složek je nezrozená a tak nemůže ani zaniknout protože je původně v nirváně.

A nakonec, aby se člověk absolutně zbavil veškerého iluzorního ulpívání, musí pochopit, že čistá i nečistá jsoucna existují jen relativně vzájemné závislosti. Nemají žádné vlastní atributy, na základě kterých by se daly objasnit. Proto všechna jsoucna od samého počátku nejsou ani tělesná ani mentální, nejsou ani moudrost ani rozlišující vědomí, ani bytí, ani nebytí. V konečném pochopení jsou jejich vlastnosti nevysvětlitelné (*bu ke shuo xiang, anirvacanījalakṣana*). Když už se o nich ale hovoří, je nutno uznat, že tathágotové sice zdánlivě používají slov jako prostředků pomocí kterých vedou bytosti s úmyslem, aby opustily rozlišující mysl a navrátili do skutečnosti takové jak opravdu je (*zhen ru, bhútārthatá*). Vždyť rozlišující mysl o jakémkoli jsoucnu vede vědomí do stavu vznikání a zanikání a tím znemožňuje skutečné poznání.

ROZLIŠENÍ STUPŇŮ CESTY BÓDHISATTVŮ K PROBUZENÍ

Všeobecné vysvětlení

Realizace stavu všech plně probuzených Buddhů spočívá v tom že jako bódhisattvové v sobě nechávali vyvstávat probuzenou mysl a kultivovali se v rozdílných stádiích této cesty. Stručně řečeno, tento proces má tři stadia vývoje:

Zaprvé: vyvstání probuzené mysli na základě dokonalé víry,

Zadruhé: vyvstání probuzené mysli na základě pochopení a jednání a

Zatřetí: vyvstání probuzené mysli na základě přímého realizace /těla pravdy/.

Vyvstání probuzené mysli na základě dokonalé víry

Otázka: Kdo dokáže nechat vyvstat probuzenou mysl na základě dokonalé víry, jakou kultivací toho dosáhne, jak postupuje po tomto dosažení?

Odpověď: Člověk, který tohoto stadia dosáhne, patří do skupiny bytostí, jejichž cesta není pevně určena (*bu ding qu, anyjatagana*). Na základě prosycení silou kořenů dobra pevně věří v karmanový zákon příčiny a následku a tak pěstuje deset příznivých karmických činů (*shi shan, dašakušalakarmapathá*), je znechucen utrpením v sansáře a přeje si dosáhnout nejvyšší probuzení. Když se mu podaří střetnout se s buddhy, oddaně jim slouží, dává jim dary a zdokonaluje svou víru.

Tato praxe uspěje během deseti tisíc eonů /vyvstáním neodvratné mysli/.

Stává se tak buď na základě:

Zaprvé: učení o probuzené mysli, které mu předávají buddhové a bódhisattvové nebo

Zadruhé: vlastního velkého soucítění, či

Zatřetí: vlastního přání chránit pravdu učení v době kdy upadá.

Ten, kdo uspěl v procesu vyvstání probuzené mysli na základě dokonalé víry patří do skupiny těch jejichž cesta k nejvyššímu probuzení je jistá (*zhen ding qu, nyjatagana*). Stává se a absolutně neodvratitelný od této cesty (*bu tui, abhinivartin*), nazývá se členem rodu tathágatů, a zůstává navždy spojen s pravou příčinou probuzení /tj. s takovostí/.

Ovšem /ve skupině těch, jejichž cesta není jistá/ existují bytosti, jejichž kořeny dobra jsou nepatrné a jejichž překážky dané smyslovými vášněmi se akumulovaly dlouhou dobu. I když takové bytosti potkají buddhy a obdarovávají je, bude to stačit jen k tomu, aby to rozvíjelo jejich lidský či božský potenciál (*zhong yi, bídža*) nebo potenciál k dosažení ovoce dvou nižších cest. I když takoví lidé následují mahájánu, jejich pokrok postrádá kontinuitu, jednou postupují, jednou sestupují neb jejich intelekt postrádá pevnost.

Existují ovšem též bytosti, kteří obdarovávají a uctívají buddhy méně než deset tisíc eonů, a přesto v nich vyvstává neodvratná probuzená mysl, když potkají /vhodné vnější/ podmínky. Stává se tak například nazřením tělesných dokonalostí buddhy, uctíváním a dáváním darů společenství mnichů, nasloucháním učení stoupenců dvou nižších cest nebo učením se od druhých. Všechna taková a podobná vyvstání probuzené mysli nejsou definitivní, takže když se tito jedinci střetnou s nepříznivými okolnostmi, odvracejí se od mahájány, ztrácejí ji a upadají do dvou nižších cest.

Vlastnosti probuzené mysli na základě víry

Jakou mysl kultivuje ten, kdo uspěje v praxi k probuzené mysli na základě dokonalé víry?

Stručně řečeno, taková bytost kultivuje tři druhy mysli:

Zaprvé: „**přímou mysl**“, protože ta může správně meditovat (*nian, smarati*) o *takovosti všech fenoménů (zhen ru fa, tathatádharma)*,

Zadruhé: „**hlubokou mysl**“, protože ta nachází radost v hromadění všech dobrých činů,

Zatřetí: „**soucitnou mysl**“, protože ta touží po odstranění utrpení všech bytostí.

Odstranění pochybnosti

Otázka: Bylo řečeno, že sféra skutečného jsoucná je jen jedna (*fa jie yi xiang, ekalakšandharmadhātu*) a podstata Buddhova probuzení je stav bez duality. Za této situace by tedy mělo stačit pouhá meditace na takovost všech jevů, tak k čemu se navíc učit usilovat o dobré konání?

Odpověď: Situace se dá přirovnat k vlastnění velkého drahokamu, který je ve své podstatě čistý, ale je zakryt vrstvou špíny. Podobně, i když člověk medituje o své drahocenné podstatě, pokud nepoužije různých prostředků k jejímu vyleštění, ta se nikdy nestane sama o sobě čistá. Jsoucnost takovosti všech jevů (*zhen ru fa, tathatádharma*) je v bytostech ve své podstatě prázdné a neposkvřené, ale existuje společně se špínou nezměrných vášní (*fan nao, kleša*). Proto i když člověk medituje o takovosti, nedosáhne její čistoty, pokud nepoužije různých pomocných prostředků, aby ho ona prosytila. Jelikož nezměrné nečistoty prosakují všemi jsoucnými, je třeba je odstranit všemi možnými záslužnými činy. Jen ten, kdo pěstuje dobro se přirozeně vrací k souladu s principem takovosti.

Čtyři pomocné prostředky

Stručně řečeno, existují čtyři prostředky /k prosycování vědomí takovostí/:

Zaprvé: pěstování základního prostředku, který spočívá v kontemplaci (*guan, anupašjana*) na nezrozenou vlastní podstatu všech jsoucných. Tato kontempace

osvobozuje od pomýlených názorů a umožňuje nepobývání v sansáře (*bu zhu sheng si, sansárápratišhána*).

Dále je třeba rozjímat o tom, že důsledky karmických činů se neztrácejí, protože všechna jsoucna existují jen na základě souhrnu důvodu a příčin. Tato kontemplace vede k vyvstání velkého soucitu, a kultivaci všech ctností spolu s praxí získávání srdce bytostí pro pravdu učení. Díky jim pak meditující neprodlévá v nirváně, aby se přiblížil vlastní podstatě pravdy všech jsoucen, která nikde nepřebývá (*fa xing wu zhu, apratištytadharmasvabháva*).

Zadruhé: zastavení /zla/. Spočívá v rozvíjení studu a strachu ze všech přestupků a lítosti nad nimi. Tato praxe zastavuje veškeré zlo a nedovolí mu růst a tak se praktikující přibližuje vlastní podstatě pravdy, která je prostá všech nedostatků.

Zatřetí: posilování vlastních kořenů dobra. Spočívá v uctívání a obdarovávání třech klenotů, chválení ctností všech buddhů, sdílení radosti (*sui xi, anumodana*) z jejich ctností, a přemlouvání tathágotů /aby neopouštěli tento svět/. Upřímná, čistá láska ke třem klenotům vede k růstu víry a tak k předsevzetí k úsilí na cestě za tím nejvyšším probuzením. Kromě toho, díky síle ochrany tří klenotů, na základě této praxe praktikující odstraňuje karmické překážky a tak neztrácí své kořeny dobra. Je tomu tak, protože se přibližuje vlastní podstatě pravdy, která je prostá překážek daných poblouzněním.

Začtvrté: rozvíjení velkého předsevzetí (*da yuan, mahápanidhána*) osvobodit z utrpení všechny bytosti bez rozdílu. Spočívá v tom, že praktikující rozvíjí svůj příslib, že povede všechny bytosti bez výjimky do nirvány beze zbytku, nehledě na to, jak to dlouho to trvat bude. Tím se přibližuje vlastní podstatě pravdy, která je věčná, bez přerušení. Podstata pravdy je obšírná, prostupuje všechny bytosti, nedělá rozdíly, je bez duality, nerozlišuje mezi tímto a oním, je absolutně utišená, vyhaslá.

Výhody neodvratného vyvstání probuzeného vědomí, bodhičitty

Bódhisattva který uskuteční toto vyvstání probuzeného vědomí /na základě dokonalé víry/, vnímá malou část těla pravdy a to mu umožní projevit silou jeho předsevzetí osm /buddhových/ činnů ve prospěch lidstva. Je to

Zaprvé: sestup z nebe Tušita,

Zadruhé: /vědomý/ vstup do lůna matky,

Zatřetí: /vědomý/ pobyt v jejím lůně,

Začtvrté: /vědomý/ výstup z lůna,

Zapáté: odchod do bezdomoví,

Zašesté: probuzení,

Zasedmé: roztočení kola nauky a

Zaosmé: vstup do parinirvány.

Bódhisattva /na tomto stadiu cesty/ se však ještě nedá nazývat tělem pravdy, protože se nezbavil karmických vlivů nečistých činů vykonaných v nezměrných minulých životech. Proto pokračuje ve svých existencích spjat s nepatrným utrpením. Toto spojení však nejsou karmická pouta, je to důsledek svobodného rozhodnutí pěstovat velké sliby bódhisattvů.

Otázka regrese

Sútra „Ornament základních činů bodhisattvů“ (bo sa ben ye yin luo jing) vysvětluje, že někteří bódhisattvové, kteří dosáhli tohoto stadia, jsou schopni regrese a pádu do zlých stavů existence. Nejedná se však o opravdovou regresi, účelem tohoto výroku je vyvolat strach a přimět k úsilí lenivé bodhisattvy začátečníky, kteří ještě nedosáhli přímého poznání těla pravdy.

Ovšem bódhisattva, který jednou dosáhl tohoto stadia probuzeného vědomí, je prost bojácnosti a ochablosti a tak se absolutně nemusí obávat pádu do dvou nižších cest k probuzení. Protože věří a ví, že všechna jsoucna jsou od samého počátku sami o sobě ve stavu nirvány, i když slyší, že bude muset snášet neslýchané utrpení a námahu během nezměrných nekonečných věků, než nirvány dosáhne, není v něm malomyslnost ani ochablost.

Vyvstání probuzené mysli na základě pochopení a jednání

Toto stadium je skvělejší než to první, protože bódhisattvové, kteří ho dosáhnou, ukončí první období nekonečných eonů praxe probuzeného vědomí od prvního vyvstání správné víry. Jejich pochopení takovosti je bezprostřední, takže pěstují dokonalosti, aniž by ulpívali na znacích vnějších předmětů.

To znamená, že když pěstují **dokonalost štědrosti** (*dan po lo mi, dánapáramitá*), konají tak s vědomím, že jsou v souladu s podstatou pravdy, která je prosta chamtivosti a chtíče.

Když pěstují **dokonalost ctnosti** (*shi po lo mi, šílapáramitá*), konají tak s vědomím, že jsou v souladu s podstatou pravdy, která je prosta poskvrn, pocházejících z touhy po předmětech pěti smyslů.

Když pěstují **dokonalost trpělivosti** (*chan ti po lo mi, kšántipáramitá*), konají tak s vědomím, že jsou v souladu s podstatou pravdy, která je prosta utrpení, hněvu a úzkosti.

Když pěstují **dokonalost úsilí** (*bi li ye po lo mi, vírjapáramitá*), konají tak s vědomím, že jsou v souladu s podstatou pravdy, která je prosta tělesných a duševních známek letargie.

Když pěstují **dokonalost meditace** (*chan po lo mi, dhjánapáramitá*), konají tak s vědomím, že jsou v souladu s podstatou pravdy, která je věčně soustředěná a nerozptýlená.

Když pěstují **dokonalost moudrosti**, konají tak s vědomím, že jsou v souladu s podstatou pravdy, která je jasná a oproštěná od nevědomosti.

Vyvstávání probuzeného vědomí na základě bezprostředního poznání těla pravdy

Otázka: Co za sféru objektů realizují bódhisattvové, kteří se nacházejí ve stavu kultivace probuzeného vědomí od dosažení prvního stadia realizace bodhisattvů, tj. čisté mysli, až do stadia konečného?

Odpověď: Dosahují takovosti, ovšem hovoříme o ní jako o předmětu poznání na základě vědomí, které vyvstává (**zhuan shi, pravrttividžnána**), zatím co tato realizace je prostá rozlišení mezi subjektem a objektem. Jedná se pouze o poznání takovosti, které se též nazývá **tělem pravdy**.

Bódhisattvové [na tomto stupni rozvoje probuzeného vědomí] mohou v jednom okamžiku projít všemi světy ve všech deseti směrech, uctívat tam všechny buddhy a přemlouvat je, aby roztočili kolo nauky. Dělají tak jen proto, aby vedli bytosti a prospívali jim, aby tak realizovali sami, na slovech nezávislí. Někdy ve prospěch zbabělých a ochablých bytostí učí, jak rychle dosáhnout cíle správného probuzení cestou přeskokování různých stadií bódhisattvovské cesty. Jindy zase učí lenivé a hrdé bytosti, tím že prohlašují že oni sami dosáhnou buddhovství až po nezměrných periodách nesčetných eonů. Zkrátka tito bodhisattvové jsou schopni učit bytosti pomocí nesčetných a nemyslitelných prostředků, ale přesto se od sebe ve skutečnosti neliší. Patří ke stejnému rodu, mají stejný intelekt, procházejí stejným procesem probuzené mysli a její realizace bez přeskokování stadií. Proto všichni bódhisattvové dosahují buddhovství po třech nesčetných eonech, přesto však existují rozdíly ve výuce praxe bódhisattvů. Je tomu tak protože v rozdílných sférách existence jsou bytosti rozličných schopností, předsevzetí a charakteru které vnímají a naslouchají výuce jinak.

Vlastnosti probuzeného vědomí v tomto stadiu cesty

Dále bodhičitta bódhisattvů v tomto stadiu cesty je charakterizována třemi jemnějšími aspekty vědomí:

Zaprvé: aspektem pravdivosti (*zhen xin, satjačitta*), protože jejich vědomí je bez rozlišování (*wu fen bie, nirvikalpa*).

Zadruhé: aspektem pomocných prostředků, protože jejich vědomí přirozeně všude proniká aby prospělo bytostem.

Zatřetí: aspektem aktivujícího vědomí, tj. základního vědomí, protože to má jemnější proces vznikání a zanikání.

Bódhisattva v tomto stadiu probuzení, když dosáhne dokonalosti v kultivaci ctností [tj. desátého stupně probuzení], zjevuje největší tělo ve světě v nejvyšší sféře jemných forem [tj. v nebi Akaništha]. Pak v jednom okamžiku na základě moudrosti úplně odstraní nevědomost a stane se buddhou vševědoucím po všech stránkách (*yi qie zhong zhi, sarvákárasarvadžnatá*), schopný vykonávat spontánně nemyslitelné činy ve všech deseti směrech ku prospěchu všech bytostí.

Odstranění pochyb

Otázka: jsou nekonečné, protože prostor je nekonečný. Bytosti jsou nekonečné, protože světy jsou nekonečné. A tak jelikož bytosti jsou nekonečné, jejich pocity a vnímání (*xin xing, čittasamskára*) mají též nekonečné variace. Proto objekty jejich myslí jsou nerozlišitelné, těžko se dají poznat, těžko jim porozumět. Bez nevědomosti neexistuje ani rozlišující myšlení, a v tom případě, jak možno poznat vše a nazvat to vševědoucnost ve všech aspektech?

Odpověď: Sféra předmětů vnímání je původně jen jedním vědomím, které je bez /dualistických/ myšlenkových procesů. Vědomí je omezené, protože bytosti iluzorně vnímají vnější předměty a tak vyvstává iluzorní dualistické rozlišující myšlení které se nedá nazvat sférou pravdivosti (*fa xing, dharmatá*), neboli takovostí. Proto není divu, že v tomto stavu bytosti nejsou schopné rozhodnutí / co je pravé a co je iluzorní! Všichni tathágotové nemají žádné iluzorní názory a vnímání, a tak jejich vědomí proniká všude, jelikož je pravdivé a věčné. Je identické se skutečným stavem všech věcí tak jak je (*fa xing, dharmatá*) a tak svou vlastní podstatou vyjevuje a osvětluje všechna iluzorní jsoucna. Poznání tathágoty má velké působení, které se projevuje nezměrnými prostředky ku prospěchu bytostí podle úrovně jejich chápání. Všichni Buddhové hlásají různé aspekty pravdy učení k osvobození bytostí a proto se nazývají vševědoucími.

Otázka: Když velikost působení probuzených buddhů spočívá v jejich spontánních činech, když se mohou všude zjevovat ku prospěchu bytostí, pak by je všechny bytosti měly vnímat, pozorovat jejich zázračné činy, naslouchat jejich učení a tak získávat užitek. Proč je ale většina z nás nevnímá?

Odpověď: Tělo pravdy všech Buddhů, tathágotů je rovnoměrné a všudepřítomné. Protože jejich pozornost nikde nespočívá, jejich vědomí je spontánní, projevuje se podle mysli bytostí. Vědomí bytostí se dá přirovnat k zrcadlu které nemůže zjevovat tvary jeli nečisté. Tělo pravdy se nezjeví, když vědomí bytostí jsou zanesena špínou.

4. O VÍŘE A PRAXI

VŠEOBECNÉ VYSVĚTLENÍ

Třetí kapitola “Vysvětlení” byla ukončena. Následuje čtvrtá, pojednávající o praxi bodhisattvů a o víře. Její obsah je pro ty, kteří ještě nepatří do skupiny bytostí neodvratně určených k dosažení nejvyššího probuzení.

VYSVĚTLENÍ VÍRY

Otázka: jaké druhy víry a jaké druhy praxe [mají Bodhisattvové]?

Odpověď: Stručně řečeno, mají čtyři druhy víry:

Zaprvé: víru v původní zdroj. Spočívá v radosti z významu takovosti a meditace na něj.

Zadruhé: víru v Buddhy a jejich nezměrné ctnosti, která spočívá v nepřetržité meditaci o nich, setrávání v jejich blízkosti sloužení jim, dávání jim darů, jejich uctívání, rozvíjení kořenů dobra a předsevzetí dosáhnout vševědoucnosti.

Zatřetí: víru ve velký užitek pravdy Buddhovi nauky, která spočívá v neustálé meditaci o pěstování všech dokonalostí.

Začtvrté: víru v to společenství (seng, sangha), které správně praktikuje praxi, která prospívá jim i druhým. Spočívá v radosti z pobývání v blízkosti bódhisattvů za účelem studia správné osvícené praxe.

VYSVĚTLENÍ PRAXE BODHISATTVŮ

Praxe [bodhisattvů], má pět metod [kultivace], které vedou k zdokonalování ve čtyřech druzích víry. Jsou to:

Zaprvé: praxe dávání,

Zadruhé: ctnosti,

Zatřetí: trpělivosti,

Začtvrté: úsilí,

Zapáté: meditace utišení a vhledu.

Praxe dávání

Otázka: Jak [bódhisattva], pěstuje praxi **dávání**?

Odpověď: Když vidí, že po něm kdokoli něco požaduje, měl by mu dát podle svých možností, to, co vlastní. Tímto obšťastňuje druhé a sám se zbavuje chamtivosti a chtíče. Když vidí, že druhý je v těžké situaci, ve strachu či v akutním

nebezpečí, měl by mu podle svých schopností poskytnout bezpečí. Když potká bytosti, kteří hledají pravdu, měl by ji vysvětlit za pomoci prostředků v rámci vlastního pochopení. Neměl by tak činit kvůli jménu, zisku či z touhy po úctě druhých, ale myslet jen na to, jak sobě i druhým prospět. Zásluhy z pěstování štědrosti by měl předat všem bytostem za účelem jejich probuzení.

Praxe ctnosti

Otázka: Jak bódhisattva pěstuje praxi **ctnosti**?

Odpověď: Tím, že nezabíjí, nebere nic, co není dáno, není vilný, nepoužívá potupných slov, hrubé mluvy, nelže, nemluví zbytečně, je bez chtivosti, žárlivosti, podvádění, klamu, lichocení, křivosti, hněvu, zloby a zhoubných názorů. Když se rozhodne jít do bezdomoví, aby si podmanil nečistoty mysli, měl by žít stále v ústraní, stranit se vřavy a zmatku, mít málo žádostí, být spokojen s málem a vykonávat asketické praktiky (tou to, dhútanga). Měl by se obávat překročení sebemenších morálních příkazů a v případě, že to učiní, stydět se a činit pokání. Neměl by brát na lehkou váhu pravidla a zákazy, které učil Tathágata. Též by se měl stranit posmívání druhým či projevovat jim svou nepřízeň, tak aby v nich zbytečně nenechával vyvstat zlo.

Praxe trpělivosti

Otázka: Jak bódhisattva pěstuje praxi **trpělivosti**?

Odpověď: Tím, že toleruje strast, kterou mu druzí způsobují a v sobě nechová mysl na odplatu, je lhostejný vůči zisku či ztrátě, chvále či haně, lichocení či pomluvám, bolesti či slasti.

Praxe úsilí

Otázka: Jak bódhisattva pěstuje praxi **úsilí**?

Odpověď: Tím, že není lenivý a nerozhodný při konání dobrých činů, má pevnou vůli a není bojácný a slabý. Měl by myslet na veškerá tělesná a duševní muka, která odedávna zbytečně podstupoval a snažil se pěstovat všechny ctnosti, aby se jim vyhnul. Měl by usilovat o to, aby prospíval sobě i druhým, tak aby se rychle zbavil utrpení.

Dále je možno, že ačkoli člověk pěstuje víru, narazí na mnohé překážky související s těžkými prohřešky a špatnou karmou pocházejících z minulých životů. Kvůli tomu může být obtěžován Márou a všemi možnými démony, nebo zapleten do různých zatěžujících světských záležitostí nebo soužen nemocemi. Existuje mnoho překážek tohoto druhu a proto musí být statečný a usilovný, ve dne i v noci, klaňet se Buddhům, upřímně se zpovídat ze svých přestupků, žádat buddhy, aby nepřestali točit kolo učení, radovat se z úspěchů druhých a přenášet své zásluhy na druhé za

účelem jejich probuzení. Ten, kdo se chce vyhnout překážkám, by neměl nikdy tyto praxe zanedbávat, protože vedou k růstu jeho kořenů dobra.

Praxe utišení a vhledu

Otázka: Jak bódhisattva pěstuje praxi **utišení a vhledu** (zhiguan, šamatha vipašjana)?

Odpověď: Utišení vědomí znamená nechat ustát vyvstávání všech znaků předmětů (jing jie xiang, gočaranimitta), a pouze sledovat vědomím objekt utišení. Vhled znamená jasné rozlišování vlastností všech jsoucen, které vznikají a zanikají na základě důvodů a příčin a pouze sledovat vědomím objekty vhledu.

Praxe sledování dvou aspektů

Otázka: Jak praktikant pouze **sleduje** [tyto dva objekty]?

Odpověď: Tím, že se učí postupně rozvíjet meditaci na oba aspekty praxe, jeden nerozlučně od druhého, až se oba společně zjeví jako pár (shuan xian, shuan yun, jugalanaddha).

Pěstování utišení

Praktikant, který pěstuje utišení, by měl žít na tichém místě, sedět se vzpřímeným tělem a mít správně soustředěnou mysl (*zhen yi, samjaksmrty*). Jeho soustředění by nemělo záviset ani na dechu, ani na tvarech či barvách, ani na prostoru, ani na elementech země, vody, ohně a větru, zkrátka na žádném objektu pěti smyslů.

Jakmile vyvstanou v mysli znaky objektů (*xiang, nimitta*), zbavuje se jich na základě správné pozornosti (*sui nian, anusmarana*), zbavuje se dokonce i mysli o jejich odstranění. Je to proto, že [chápe] že všechna jsoucna [v takovosti] jsou od samého počátku bez vnějších znaků (*xiang, nimitta*), prosté procesu vznikání a zanikání v každém okamžiku.

Když takto medituje, nesmí též dopustit, aby jeho mysl nejprve sledovala vnější smyslové předměty a pak se jich snažila další následující myslí zbavovat.

Když se vědomí rozptyluje, musí ho meditující soustředit uvnitř, tak aby zůstalo ve stavu správné pozornosti (*zhen nian, samyaksmrty*). Správná pozornost zde znamená, že rozumí že vše je jen pouhé vědomí, vnější předměty neexistují a vědomí samo je prosté všech znaků. Jako takové se nedá dosáhnout v každém okamžiku vnímání.

Když vstane z meditace v sedě, ať se prochází nebo stojí, ať vykonává cokoli, stále si upomíná pomocné prostředky [utišení] které umožňují další přebývání v kontemplaci [takovosti].

Když takto praktikuje delší dobu, čistota vědomí zraje a tím dosahuje stability.

Když mysl najde stabilitu, postupně se vyostří a zintenzivní, tak že se přibližuje stavu dosažení „samádhi takovosti“. Vědomí tak odstraňuje svá poskvrnění (*fan nao*,

kléša), tím jeho důvěra roste, a tak rychle dosahuje stavu [probuzené mysli bódhisattvů] bez regrese.

Existují však lidé, kteří se nezbavili pochyb, nemají důvěru, zlořečí buddhům a bódhisattvům, mají karmické překážky dané těžkými prohřešky v minulosti a jsou arogantní či líní. Tento druh lidí ovšem není schopen dosáhnout pohroužení do takovosti (*zhen ru san mei, tathatásamádhi*).

Na základě tohoto samádhi [pohroužení do takovosti], praktikující poznává jednotnou vlastnost sféry skutečnosti (*yi xiang fa jie, ekalakšanadharmadhátu*), ve které těla bytostí a tělo pravdy všech buddhů tvoří jeden celek prostý veškeré duality. Právě [tato zkušenost] se nazývá „samádhi jedné cesty“ (*yi xing san mei, ékačarjasamádhi*) Je třeba vědět, že takovost je základ samádhi a ten kdo praktikuje s tímto pochopením ten může postupně vstupovat do nesčetných druhů koncentrace (*san mei, samádhi*).

Jsou ale též bytosti, které nemají sílu kořenů dobra, a tak Mára, heterodoxní učitelé a démoni jim matou mysl. Když sedí v meditaci, zjevují se jim buď různé příšerné podoby, anebo podoby krásných mužů a žen. Když se tak stane, měli by meditoval, že tyto výjevy jsou pouze [jejich] vědomí, pak zmizí a nakonec je přestanou je sužovat.

Podmanění Máry a vnějších vlivů

Někdy se [tyto rušivé elementy] zjevují v podobě bohů, bódhisattvů nebo i jako tathágata se všemi znaky dokonalosti.

Někdy vysvětlují magická pořekadla (*to lo ni, dháraní*), hlásají šest dokonalostí dávání, ctnosti atd., nebo nirvánu která je prázdná, prostá všech znaků objektů a přání, bez náklonnosti či nepřízně, bez příčin a následků, absolutní prázdno a oddělení od všeho.

Někdy též nechávají v bytostech vyvstat znalost minulých životů a budoucích událostí, znalost nadpřirozené schopnosti vidět mysle druhých, umění rétoriky bez zábran, a touhu po světské slávě a zisku.

Někdy zas střídavě vyvolávají v lidech radost a hněv, aby byli nestálí, někdy srdeční či letargičtí, někdy líní či nemocní, někdy najednou usilovní a pak zase nedbalí. Tak v nich nechávají vyvstat nevíru a mnohé pochybnosti a úzkosti. Jindy zase zapřičiňují, že lidé zanechávají své výtečné praxe a věnují se rozličným [zbytečným] činnostem.

Nebo v nich nechávají vyvstat chtíč, kterým se zaplétají do různých světských pout.

Nebo je nechávají dosáhnout všech možných zdánlivých samádhi, které dosahují jen nebuddhisté, která nejsou správná koncentrace (*zhen san mei, samjaksamádhi*).

Nebo způsobují to, že praktikanti prodlévají ve stavech hluboké koncentrace jeden, dva, tři až sedm dní. Jsou tam přirozeně vyživováni voňavými slastnými nápoji a pokrmy, mají tělo i mysl naplněné slastí, jsou bez hladu a žízně, a tak zapřičiňují jejich ulpívání.

Nebo zase ovlivňují lidi, že v jídle neznají míru, jedí buď příliš mnoho, či příliš málo, takže jejich vzhled se stále mění.

Na základě tohoto vysvětlení je nutné, aby ten, kdo pěstuje meditaci utišení, byl stále moudrý a prozřetelný, aby se jeho vědomí nezapletlo do těchto zrádných sítí. Musí usilovat o správnou pozornost, aby se ničeho nedržel a na ničem neulpíval, jen tak bude schopen odstranit všechny tyto druhy karmických překážek.

Chvála koncentrace na takovost a její výhody

Je třeba uznat, že samádhi nebuddhistů nemůže oprostít vědomí od [mylných] názorů, chtíče a arogance, protože tito touží po jménu, zisku a úctě ve světě. Oproti tomu samádhi takovosti je prosté ulpívání na vlastnostech subjektu vnímání (*jian xiang, daršananimitta*) a též nelpí na jakémkoli meditačním předmětu. I po vyvstání ze samádhi vědomí není poskvrněno leností či arogancí a tak všechna znečištění mysli postupně řídnu.

Je nemožné, aby se obyčejný neosvícený člověk stal členem rodiny tathágotů, aniž by pěstoval toto samádhi. Ti, kteří pěstují světské samádhi, [které se identifikuje s předmětem] a ulpívají na jeho chuti, zůstanou, na základě jejich názoru o skutečné existenci jáství, připoutáni ke třem světským sférám existence stejně jako nebuddhisté. Proto jestli ztratí ochranu vznešených přátel (*shan zhi shi, kaljánamitra*), vyvstanou v nich názory nebuddhistů.

Ten, kdo usilovně a soustředěně pěstuje tuto koncentraci [na takovost všech jsoucen], získává už v tomto životě deset výhod.

Zaprvé, je pod stálou ochranou všech buddhů a bódhisattvů ve všech deseti směrech.

Zadruhé, nebojí se Máry a zlých duchů.

Zatřetí, nenechá se zmást žádným z devadesáti pěti nebuddhistických učitelů ani zlými duchy.

Začtvrté, je oddálen od pomlouvání hluboké pravdy Buddhova učení a tak se karmické překážky z jeho těžkých přestupků řídnu.

Zapáté ničí veškeré pochyby a nesprávná stanoviska.

Zašesté, vzrůstá jeho víra v objekt [probuzení] tathágotů.

Zasedmé, oprostuje se od všech starostí a výčitek, ve světě je statečný, bez zbabělosti.

Zaosmé, jeho mysl se stává jemná a harmonická, zanechává pýchu a sebe zveličování, vůči druhým je beze zloby.

Zadeváté, i když ještě nedosáhl hluboké koncentrace, vždy vůči kterémukoli předmětu zbavuje vědomí poskvrnění, nachází radost ve všem světském.

Zadesáté, když dosáhne samádhi, žádný vnější zvuk jím nepohne.

Dále, když praktikující pěstuje pouze meditaci utišení, jeho vědomí ustrne nebo zleniví. Nebude nacházet radost v konání dobra a vzdálí se od velkého soucítění. Proto je nutno pěstovat meditaci vzhledu.

Vysvětlení meditace vhledu

Ten, kdo praktikuje meditaci vhledu by měl jasně rozlišit (*guan, vipašjati*) všechna podmíněná jsoucna ve světě jako jevy, které nemají dlouhého trvání, jsou v procesu neustálé momentální změny. Všechny formace vědomí (*xin xing, čittasamskāra*) vznikají a zanikají v každém okamžiku a proto jsou strastné.

Praktikant by měl též pozorovat jak jsoucna, na která v minulosti myslel, jsou nejasná jako sen, ty, na které myslí v přítomnosti procházejí jako blesk, a ty, na které bude myslet, budou jako mraky co náhle vyvstávají v prázdnotě.

Dále by měl nahlížet na všechna těla ve světě jako nečistotu, jsou složené z různých druhů špíny, nedá radovat ani z jednoho.

Použití vhledu

Praktikant vhledu by měl meditovat o tom, že všechny bytosti od časů bez počátku prodlévají ve světě vznikání a zanikání jen kvůli tomu, že jejich vědomí je prosyceno nevědomostí. Už v minulých životech okusily nesčetná tělesná i duševní muka, v tomto životě prožívají nezměrné tísně a tlaky /a pokud nedosáhnou probuzení/, budoucí utrpení nebude mít konce též. Tohoto utrpení se člověk těžko zbavuje, těžko se od něj oddaluje, a bytosti, které se v něm nevědomky nacházejí jsou opravdu hluboce politováníhodné.

Po této úvaze je by měl praktikant v sobě statečně upevnit slib a předsevzetí: „Nechť se má mysl osvobodí od rozlišování, tak abych pěstoval dobro a ctnost ve všech směrech. Nechť až do konce zbavuji všechny bytosti utrpení pomocí nesčetných prostředků tak, aby ony mohly dosáhnout to nejvyšší štěstí nirvány.“

Na základě tohoto předsevzetí bez lenosti v mysli, praktikant neopouští učení a pěstuje stále a všude všechny možné záslužné činy dle své vlastní schopnosti. Pokud nesedí soustředěn v meditaci utišení, měl by stále rozjímat o tom, co by měl a co by neměl učinit.

Spojení praxe utišení a vhledu

[Nehledě na pozici těla], ať se prochází, stojí, sedí, leží, nebo se zvedá, praktikant by měl stále pěstovat meditace utišení a vhledu společně (*ju xing, śamathavipaśjanajugalanaddha*). To znamená, že ačkoli medituje o nezrozené vlastní podstatě všech jsoucenc, je si též vědom, že dobré a špatné činy mají za následek štěstí a utrpení a nemohou se ztratit.

Dále, přestože medituje o důsledcích dobré zlé karmy dané souhrnem důvodu a příčin, je si vědom, že vlastní podstata všech věcí je nepostižitelná (*bu ke de, apápa*).

Praktikant, který pěstuje meditaci utišení omezuje ulpívání obyčejných neprobuzených bytostí na všem světském a opouští názory stoupenců dvou nižších

cest [tj. Odvrácení od sansáry k dualistickému pojetí nirvány], které pocházejí ze slabosti a zbabělosti.

Praktikant, který pěstuje meditaci vhladu omezuje nedostatek stoupenců dvou nižších cest, který spočívá v jejich omezeném soucitu a odstraňuje nezáměr obyčejných neprobuzených bytostí o pěstování kořenů dobra.

Proto pěstování meditace utišení a vhladu se navzájem doplňují a nejsou od sebe oddělitelné. Kdo nepěstuje tyto dvě meditace společně, nemůže vstoupit na cestu velkého probuzení.

Pomocný prostředek ku pěstování utišení a vhladu

Existují bytosti, kteří jsou začátečníci v tomto učení Mahajány a usilují o správnou víru, ale jejich vědomí postrádá statečnost a sílu. Obávají se, že kvůli tomu že žijí v tomto světě utrpení zvaným Saha, nebudou schopni se střetávat s buddhy, sloužit jim a obdarovávat je. Bojí se, že jejich víra zde těžko uspěje a proto se od ní chtějí odvrátit.

Takové bytosti by měli poznat výtečný prostředek tatháगतů k posílení a ochraně jejich víry. Spočívá v soustředěné meditaci o Buddhovi, v důsledku které, se na základě jejich předsevzetí zrodí v jeho [čisté] zemi, kde stále Buddhu uvidí a tak navždy opustí všechny nepříznivé stavy existence (*e dao, durgati*).

Sútra vysvětluje, že ten, kdo se soustředěnou myslí medituje na Buddhu nekonečného světla, Amitábhu, který se nachází v čisté zemi Sukhávati [v západním nebi věčné blaženosti], se tam hned narodí, když kultivuje dobro s předsevzetím zrození v jeho zemi. Tam bytosti Buddhu stále vidí, a tak jejich probuzené vědomí nezná regresí.

Proto ten, kdo rozjímá o takovosti těla pravdy Buddhy Amitábhy, a usilovně rozvíjí tuto praxi, nakonec se v něm narodí, protože setrvává ve správné koncentraci.

5. POVZBUZENÍ K PRAXI UČENÍ TRAKTÁTU A JEJÍ UŽITEK

POVZBUZENÍ K PRAXI UČENÍ TRAKTÁTU

Už jsem objasnil část pojednávající o víře a praxi, následuje část, která pojednává o povzbuzení ke kultivaci tohoto učení a o jeho výhodách.

Už jsem stručně vysvětlil, v jakém smyslu je mahájána tajemný poklad všech buddhů. Jestli si bytosti přejí nechat v sobě vyvstat správnou víru v nesmírně hlubokou sféru Tathágy, zanechat jakéhokoli pomlouvání /Buddhovy nauky/ a nastoupit na cestu mahájány, měli by použít tento traktát k rozjímání a praxi, aby nakonec dosáhly té nejvyšší cesty k probuzení.

Když někdo uslyší toto učení, aniž by v něm vyvstala ochablost a strach, takový člověk se bez pochyb stane příslušníkem rodiny buddhů a jistě od nich dostane předpovědi (*shou ji, vjākara*) o jeho budoucím buddhovství. I kdyby někdo obrátil k dobru bytosti ve všech sférách světů tak všichni pěstovali deset záslužných činů, jeho zásluha by se nevyrovnala zásluze těch, kteří během doby, kterou potřebují ke sněžení jednoho prostého pokrmu, správně uvažovali o [mahájánovém] učení [tohoto traktátu].

Dále, jestli bytosti přijmou učení tohoto traktátu, ho prozkoumají a budou ho kultivovat, třeba jen jeden den a jednu noc, zásluhy, které tak získají, budou nezměřitelné, nekonečné a nevysvětlitelné. I kdyby všichni buddhové, kteří se nacházejí ve všech deseti směrech, tyto zásluhy chválili, neskončili by s touto chválou ani po dobu nekonečných a nespočetných eonů. Je tomu tak protože ctnost pravé povahy všech věcí (*fa xing, dharmadhātu*) je nevyčerpatelná, a proto i zásluhy těch, co pochopí toto učení, jsou nekonečné.

NEVÝHODY HANOBENÍ UČENÍ TRAKTÁTU

Jestliže ale bytosti neuvěří tomuto učení a budou ho hanobit, za tento přestupek budou zakoušet strasti a utrpení po nespočetné aeony. Proto by bytosti měly v toto učení věřit, neměly by ho hanobit, protože by tím velmi škodily sobě i ostatním a navíc by tím ve vědomí všech ničily semena víry ve tři klenoty. Je tomu tak proto, že všichni buddhové dosáhli nirvány na základě tohoto učení a bódhisattvové moudrosti buddhů díky jeho praxi.

ZÁVĚR

Třeba uznat, že bódhisattvové v minulosti dosáhli čisté víry na základě tohoto učení, bódhisattvové v současnosti získávají dokonalou čistou víru na základě tohoto

učení a bódhisattvové v budoucnosti získají čistou víru na základě tohoto učení. Proto by bytosti měli vynaložit úsilí k studiu učení tohoto traktátu a praktikovat podle něho.

PŘEDÁNÍ ZÁSLUH

**Ted' už jsem systematicky shrnul
hluboký a rozsáhlý význam učení všech buddhů.
Necht' zásluhy, které jsem tak získal,
zásluhy, které jsou v souladu s podstatou pravdy,
poslouží k prospěchu bytostí všech.**

BIBLIOGRAFIE

Taisho, vol. 32, 11667, jeden svazek Paramartha, dynastie Liang, s. 575-583

Nagarjuna, Taisho, vol. 32, s. 591-668, deset svazků Shi mahe yan lun,
přeloženo jistým Fu ti ma duo [Purnamati?]

Taisho, vol. 44, Hui yuan 523-92, 4 svazky, dynastie Sui, s. 175-201, Nanjio 1666

Taisho, vol. 44, Wonhyo 617-86, dva svazky, Shila dynastie, s. 202-26, Nanjio 1666

Fa cang, dynastie Tang, s. 240-87, Nanjio 1666,1847